

SKAUTING

*Dvuměsíčník pro skautskou
výchovu — únor 2020*

Jak se chovat k dětem, abychom jim neubližovali?

*Co dětem nedělat
Kodex jednání dospělých
Pohled do oddílu Sedmikrásek

+ **Idea vlčat a světlušek***

SKAUT

SKAUTING

58. ROČNÍK / 3 – ÚNOR

Časopis Skauting nabízí skautským vedoucím oporu a inspiraci pro rozvoj výchovy a vedení lidí. Vychází od roku 1919. Články jsou odborně recenzované a propojují myšlenky všech, kdo chtějí svými znalostmi a zkušenostmi proměňovat skauting a svět k lepšímu.

Všechna čísla jsou ke stažení v archivu:
casopisy.skaut.cz/skauting

TÉMA

VŠE KOLEM CHOVÁNÍ SE K DĚTEM

- 3 *Editorial*
- 4 Co dětem nedělat
- 10 *Rozhovor:* Navázaná funkční přátelství z oddílů
- 12 Potřebujeme Kodex jednání dospělých?
- 15 Bezpečná atmosféra v oddílech
- 16 Co si uvaříš, to si také sníš
- 17 Děti mají svá práva
- 18 Nikdo není dokonalý
- 20 *Recenze:* Respektovat a být respektován
- 20 *Rozcestník*
- 21 (Ne)nesitelná lehkost výchovy
- 21 Kde se vzaly ve skautingu výchovné nešvary?

FÓRUM

NÁZORY A KOMENTÁŘE K VÝCHOVĚ

- 23 *Polemika:* Potřebuje Junák Kodex jednání dospělých?
- 24 *Polemika:* Světové skautské jamboree v ČR?
- 25 *Komentář:* Tři orlí pera dnešní doby
- 25 *Sloupek náčelníků*
- 26 Mobilní aplikace SkautAppka

HORIZONT

PODNĚTY A INSPIRACE PRO VÝCHOVU

- 27 Kluci i holky hledají stejnou Pravdu a Lásku
- 30 První kola ZVaS začínají již brzy
- 32 *Rozhovor:* Testování nových stezek
- 34 Výchova nudou
- 35 Příběhy – okno do skautské historie
- 36 *Péče o sebe:* Kreativita jako očista

REDAKCE

TOMÁŠ ČAKLOŠ – TOM
šéfredaktor

JAKUB HOLOBRÁDEK – UČEŇ
zástupce šéfredaktora a editor

KATEŘINA STOKLÁSKOVÁ – BLŮŽDA
vedoucí vydání

MARIE REJŠKOVÁ – REJŽE
redaktorka

EMA ZEZULOVÁ – EMČA
redaktorka

ONDŘEJ PRIKNER – TWIST
redaktor

KATEŘINA PUCZKOVÁ – KÁŤA
redaktorka

TOMÁŠ KŘENEK – TOMEK
redaktor

KATEŘINA VEČERKOVÁ – ATLANTIDA
redaktorka

MARTINA NYKLESOVÁ – HOBIT
redaktorka

LADA MATYÁŠOVÁ – LADUŠ
redaktorka

LUBOR PROCHÁZKA – HUGO BOSS
redaktor

MARKÉTA MRÁZOVÁ – VIZUŇA
redaktorka

MARTINA FIDLEROVÁ – PLAMY
redaktorka

Další členové redakce: Petr Neumann, Milan Kollarčík – Pavouk, Zdenka Ouřadová – Támhle, Jakub Mrakava – Deyl, Karolína Solanská – Kára, Libor Brzobohatý – Boro, Petra Höhnerová, Anežka Fadrná

Kontakt: skauting@skaut.cz. **Grafika a sazba:** Jan Dočekal. **Koláž na obálce:** Jan Dočekal. Dále na tomto čísle spolupracovali autoři, oponenti, konzultanti a korektoři článků. **Vydavatel:** Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, z. s., Senovážné náměstí 24, 110 00 Praha 1, IČ: 64934926, telefon: 234 621 223, e-mail: tdc@skaut.cz. **Tisk:** Triangl a. s. **Distribuce:** Send Předplatné, spol. s. r. o. —Pro členy Junáka je předplatné řešeno v rámci on-line registrace. **Vychází 5× ročně:** Vyšlo 27. 2. 2020.

Citlivky!

O dvojm respektu k dětem

Než jsem začal vést oddíl, byla moje představa o výchově našich kluků asi takováto: Jsme tu od toho, aby z našich vlačat a skautů vyrostli skvělí, zdatní chlapíci. Mají mít srdce na pravém místě, pevný charakter. Musí se o sebe umět postarat za všech okolností, mít dobrou fyzickou a kopec dovedností. Musí být přemýšliví, vytrvalí, chránit slabší, bojovat proti příkoří. Mají z nich vyrůst vzoroví nezlomní občané, kteří obstojí v každé situaci a ze světa budou dělat lepší místo.

Tato idea byla svůdná, snad v jádru správná, a přesto nejméně nadvakrát vadná.

Z takto náročného cíle vyplývá náročný program, skoro rytířský výcvik. Únavné výpravy do přírody, plnění obtížných požadavků, silné slibové rituály formující osobnost. Ne snad, že by nám víc takových rytířů jen neprospělo! Je však takovéto působení dostatečně citlivé k potřebám dětí?

1 Máte-li to podobně jako tehdy já, pak tuším, co si možná pomyslíte, přistane-li vám v ruce číslo o citlivém přístupu k dětem: „Jasně, máme být citliví a vůbec, ale nic se nesmí přehánět. Skauting má přece vést k sebezpřekonávání, má to být pořád aspoň trochu drsné, zocelující dobrodružství, ne školka pro citlivky!“

Máte-li to podobně, pak vás chci podpořit – a zároveň s vámi sdílet zkušenost, jak neúplný takový pohled může být.

Vidět ve všech klucích a holkách malé bohatýry, kteří hravě zvládnou všechny nástrahy a ze všech těžkostí se snadno otřepou, je neskuutečně naivní. Ne snad že by děti nebyly schopné – svedou toho často mnohem víc, než si umíme připustit! Zdaleka ne všechny jsou však připraveny zvládat tlak, který je v mnoha oddílech čeká, a proměnit jej v zázračný osobní rozkvět.

Opakuje se to stále dokola: Část dětí je v pohodě a vítězí, zatímco za sebou nechávají poražené. Všechny ty, které oddílový tlak stresoval; kterým byla dána do vínku nižší výdrž; kteří se stali terčem posměchu; kterým už k rozhození stačilo jen málo. Takových je mezi námi mnoho – ve skutečnosti máme každý své slabiny, své

potřeby, svůj práh odolnosti. A úkolem skautských oddílů nemá být oddělit zrna od plev, nýbrž nabídnout podpůrné prostředí všem dětem, na které stačíme.

Klíčem k takovému prostředí je, aby bylo pro děti bezpečné. Kluci a holky mají v oddíle cítit psychickou pohodu, nemají se bát, zda za příštím rohem nečihá nějaké ponížení. Vedoucí se k nim mají chovat slušně a citlivě, neboť vědí, že jinak by jim mohli ublížit. To všechno přitom ne proto, že bychom rezignovali na naše poslání a dělali z oddílů školku, nýbrž právě naopak. Bezpečné prostředí je základem pro učení a rozvoj. Budeme-li se k dětem chovat s respektem, vyroste nám z nich odolných občanů s rytířskými sklony – nejen těmi ve svalech, ale zvláště těmi v charakteru – nejspíš více.

V připraveném čísle se snažíme přiblížit jak na to a současně zcela konkrétně a důrazně varovat před některými vybranými přežitky, které dle našeho mínění opravdu nemají mezi slušnými lidmi místo.

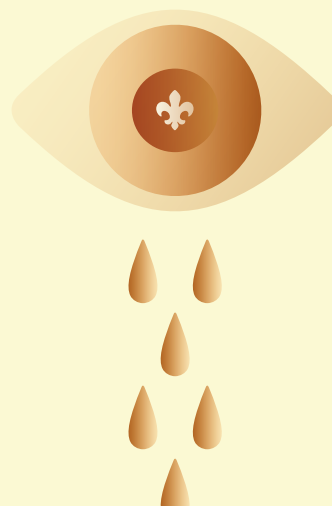
2 Vedle respektu k aktuálním potřebám dětí je tu nakonec ještě jeden, hlubší respekt, s nímž moje někdejší výchova neohrožených rytířů přicházela do křížku.

Světě, div se, ne všichni kluci v našem oddíle toužili být takoví, jaké jsem si je maloval. Třebaže jim zrovna bylo 8 nebo 13 let, měli o svém životě jinou představu. A měli na ni právo.

Jako vedoucí tu nejsme od toho, abychom děti předělávali podle svých obrazů. Kluci a holky nejsou hlína, z níž hñeteme své dílo. Jsou to lidé stejně jedineční jako my. Máme je respektovat v jejich potřebách a odlišnostech nejenom shovívavě, nýbrž doopravdy. Máme jim být nablízku a pomáhat jim na jejich vlastní cestě. Můžeme je mít rádi takové, jací jsou. Skautingu se tím nijak nevzdalujeme – nabízíme jej o to upřímněji. ✕

TOMÁŠ ČAKLOŠ
šéfredaktor

BARBORA VÁCHOVÁ – ČÁRA
Psycholožka s vůdcovskou
a instruktorskou zkušeností.
Ve Skautingu pro všechny
se věnuje poradenství.

DENISA RAICHOVÁ – MOTLA
Učitelka na alternativní
škole, instruktorka VLK Nota
Bene, šéfka vzdělávání ve
Skautingu pro všechny.

Co dětem nedělat

Naše chování může zraňovat – pojďme se tomu vyhnout

V oddílech děláme většinou to nejlepší, co umíme a o čem jsme přesvědčení, že je správné. Dětem nabízíme malé i velké výzvy, radosti i zkoušky. Kde však končí výchova k samostatnosti a začíná chybějící podpora? Co je ještě vtip a co už urážka? V tomto textu vás chceme vyzvat k přemýšlení o běžných momentech z oddílových životů, které mohou mít závažnější dopad, než to na první pohled vypadá.

Představte si některou z těchto situací:

1. Světluška Nikol je poprvé na táboře, ve stanu má nepořádek a v bodování úklidu získala už po několikáté 0 bodů. Vedoucí se rozhodli, že u ní po nástupu proběhne letecký den a všechny věci jí vyhodili ze stanu.
2. „Honzík si dneska přinesl zápisník, to se asi stal zázrak,“ vyslechne si vlče na začátku schůzky a vypadá, že se tomu směje s ostatními.
3. Hrnek, který právě přišel do roverů a pomáhá s vedením skautů, si od nich po obědě nechává umývat ešus, protože chystá další program a vůbec nestíhá.
4. Janička prosí Emču, malou světlušku, slovy: „Emičko, donesla bys mi ze stanu karimatku? Udělala bys to pro mě?“
5. Vedoucí jde na poštu s pohledy a několik si jich přečte. Jen pro kontrolu, zda děti nepíšíou něco, z čeho by třeba měli rodiče starosti.
6. Světlušky a vlčata jsou se svými vedoucími na výletě, pořád se ptají na to, kolik je to ještě kilometrů. Vedoucí jim vždycky řekne, že už je to „támhle za rohem“.
7. Vedoucí každou družinovku přidává nějakou soutěžní aktivitu, protože to vlčata strašně baví.
8. Eliška z tábora odjíždí s přezdívkou Bábovka.

Možná se v některých situacích poznáváte, možná si říkáte, že jste toto také kdysi dělali, ale možná si dané situace ani představit nedokážete, protože váš oddíl funguje úplně v jiném duchu. Situace jsou to na první pohled nevinné. Z našeho úhlu pohledu jsou to však situace nebezpečné, které signalizují nevhodné chování vedoucích a které mohou děti, jichž se bezprostředně týkají, trvale poznamenat.

1 ZAČÍNÁ TO U TRESTŮ...

Házení do kopřiv, vyplachování úst, ulička hanby či letecký den jsou jen některými formami trestů, které se minimálně donedávna v mnohých oddílech vyskytovaly.

Podobné uměle vyměřované tresty jsou problematické z vícero důvodů. Samy o sobě zpravidla mívají podstatu toho, co se děti potřebují naučit. Nikol, stejně jako většina jejich vrstevníků, na prvním táboře neví, jak si ve věcech udržovat pořádek a co má vlastně s sebou sbaleno. Trestání nepořádku jí příliš nepomůže.

Zmíněné formy trestání však s sebou nesou ještě daleko bezprostřednější dopady, než že neplní svou zamýšlenou výchovnou funkci. Jak se asi Nikol cítí při pohledu na všechny své osobní věci vyházené před stan?

2 ... POKRAČUJE PONIŽOVÁNÍM...

Asi v každém oddíle nebo družině se najde někdo, komu řada věcí příliš nejde. Nikdy nevyhraje žádnou hru, možná není sociálně nejobratnější. Nikdo s ním nechce být ve dvojici a ostatní na něj mají různé vtipné poznámky. „Honzík si dneska donesl zápisník, to se asi stal zázrak.“

Může to vypadat, že oddílu vládne výborná atmosféra, pokud si ze sebe navzájem smíme dělat legraci. Jenže pokud tuto legraci zpravidla schytává jen nešťastně mlčící Honzík, potom nemusí mít takové chování daleko k prvnímu stupni šikany.

Když taková situace nastane, všimneme si jí, nebo se k legraci z Honzíka přidáme? Umíme si vůbec všimnout jednotlivých kluků a holek, toho, jak se asi v oddíle cítí, zda není někdo stranou, zda není někdo terčem vtipů kvůli tomu, že nemá mobil nebo oblečení, které právě „letí“? A nerozdmýcháváme někdy atmosféru nálepkování a vyloučení svými zbytečnými poznámkami my sami?

3 ... POSLUHOVÁNÍM...

Co je na tom, že si Hrnek nechává pravidelně umývat ešus? Z našeho pohledu je to typický příklad, kdy vedoucí zneužívá svou autoritu, třeba i zcela nevědomky. Opravdu Hrnek chystá program každý polední klid? A opravdu by ho pět minut, které by mytím ešusu strávil, tolik zdrželo?

Funkce, které v oddíle zaujímáme, nám automaticky přinášejí autoritu a moc. Je potřeba s nimi pracovat a dát si pozor na to, abychom je nezneužívali. Nechat si umýt ešus skauty, které vedeme, může působit nevinně, zvláště když naši prosbu ochotně vyslyší. Uvědomujeme si však, co dělá takové zacházení s naším vzájemným vztahem?

4 ... A KONČÍ CITOVÝM VYDÍRÁNÍM

„Udělal bys to pro mě?“ „Víš, jak tě mám ráda?“ „Ty jsi přece hodná holka!“ I takové jsou věty, které jsme v posledních letech slyšely od některých vedoucích. Aniž bychom si to často uvědomovali, všichni v tomto kontextu představují citové vydírání.

Zatímco Hrnek si nechával umýt ešus na základě svého postavení, Janička žádá Emču o přinesení karimatky s využitím jinak laskavého vztahu, který mezi nimi panuje. Citové vydírání můžeme chápat jako převlečené zneužití autority. V obou případech využíváme páky, které na druhé máme, aby pro nás udělali, co momentálně chceme. Zdá se nám to v pořádku?

KDE JE PROBLÉM

Nikol a Honzík prožívají při leteckém dni a při posmívání podobné emoce – cítí se nepříjemně, poníženi, je narušena jejich duševní pohoda. Druhé dvě příhody se zdají být pro děti klidnější – Hrnek s Janičkou své svěřence ovšem zneužívají.

Starost o fyzické bezpečí považujeme v oddílech za samozřejmou. Zvažujeme možná rizika a učíme děti, jak se o sebe postarat. Stejně důležitá je ovšem i bezpečnost psychická – a ve všech nastíněných příkladech si vedoucí počínají způsobem, který psychickou bezpečnost dětí narušuje.

Ocitne-li se dítě v prostředí, kde se necítí bezpečně, potom je napjaté. Může prožívat velké trápení kvůli maličkostem, mohou se u něj dostavit silné pochyby o sobě a o své hodnotě. To vše může být velmi zraňující. Popsané necitlivé zacházení může dětem ublížit – a na nic takového nemáme právo.

KAŽDÝ MÁ SVÉ POTŘEBY

Cítit se v pohodě a v bezpečí je základní potřeba nás všech. Není-li tato potřeba naplněna, potom jsme ve stresu, jenž může, zvláště při delším trvání, vyústit v hlubší potíže. Klíčové tak je, abychom vycházeli z potřeb, které máme – my i děti.

U nás v oddíle jsme si před několika lety mezi vedoucími pověděli, co každý z nás potřebuje pro to, aby se na táboře cítil v pohodě. Někteří potřebovali osm hodin spánku, jiní třeba čas na mytí hlavy po ránu. Nestačili jsme se divit, o kolik byl díky takovým zdánlivým maličkostem průběh tábora hladší. Stačilo jen dané věci pojmenovat a hned jsme měli jeden pro druhého daleko více respektu.

Podobně to funguje s potřebami dětí, ať už jde o věci běžné nebo něčím specifické. Pojmenování osobních potřeb

každého z nás je cestou k vzájemnému porozumění. Základem by v každém případě měla být atmosféra pohody a psychického bezpečí pro všechny. V takové se nikdo nemusí bát udělat chybu či mluvit o svých těžkostech. Naším velkým úkolem je v oddílech takovou atmosféru pěstovat a spolu s ní podporovat vědomí, že každý z nás má jako člověk velkou hodnotu a zaslouží si respekt ostatních.

ZNOVU A LÉPE

Popíšme si tedy, jak řešit popsané situace, aniž bychom děti vystavovali necitlivému zacházení.

Pokud si Nikol neumí uklidit stan, je třeba, aby se to naučila. Každá malá světluška k sobě může dostat někoho zkušenějšího, kdo ji bude postupně učit, jak na to. Někoho, kdo jí pomůže zjistit, že je vlastně příjemné, když nemusí každou věc dlouho hledat nebo že má večer možnost si pohodlně lehnout na ustlanou postel. Než děti za všechno treatat, je důležité zajímat se, proč chodí pozdě na nástupy nebo si nemyjí po jídle ešus. Naším úkolem by mělo být takovým situacím předcházet nebo je řešit vhodnějšími cestami, než jsou tresty – například nechat děti poučit se z přirozených důsledků svého počínání. Zvláště nováčci a menší děti potřebují dost podpory, aby se naučili, jak na táboře fungovat. Pro některé jde o první delší odloučení od rodičů, pro jiné je zase výzvou táborové nepohodlí.

Ani Honzík to nemá v začátcích lehké. Než si dělat legraci z jeho zapomnětlivosti (nebo za posmívání ostatní kárat), nabízí se zařadit do programu společné povídání o tom, jak se cítíme, když jdeme někam, kde to neznáme. Situaci →

tak můžeme využít k lepšímu vzájemnému porozumění, namísto jejího vyhrocování či prohlubování. Současně ji lze využít i pro učení se přirozeným důsledkům. Má zápisník na schůzce svoji úlohu? A jakou? Pokud ano, nechme vyniknout jeho význam!

Hrnek a Janička to pak mají docela jednoduché. Stačí, když si ešus umyjí a karimatku přinesou sami. Děti nejsou jejich otroci. Můžeme jim dávat úkoly související se společnou činností, nikdy bychom je však neměli nechat obstarávat naše osobní potřeby. Ani u oprávněných úkolů pak není potřeba uchylvat se k citovému vydírání. Členové oddílů nás budou mít rádi, pokud se k nim budeme chovat slušně a spravedlivě. Potřebujeme-li pomoci, je nejvhodnější o pomoc požádat. Chceme-li dítě pochválit, udělejme to prostřednictvím ocenění, dejme mu konkrétní, popisnou a konstruktivní zpětnou vazbu. Rozdíl mezi pochvalou („Ty jsi hodná holka!“) a oceněním („Díky, že jsi donesla ty nůžky, moc mi to pomohlo, protože jsem mohla mezitím pomáhat ostatním.“) je nasadě: zatímco v prvním případě danou osobu *hodnotíme*, v druhém případě pouze *popisujeme*, z čeho pramení náš vděk. Zatímco hodnocení se nás dotýká a může zraňovat, popsaný zážitek má význam pro upevnění dobré vazby mezi lidmi a působí jako pozitivní zpětná vazba.

Pojďme se nyní vrátit ke druhé čtveřici úvodních situací.

5 POKRAČUJEME NARUŠOVÁNÍM SOUKROMÍ...

Jako vedoucí oddílu jsme někteří často trnuli nad tím, co asi děti píšou v dopisech domů rodičům. Nutkání přečíst si pohledy, které děti z tábora posílají, je často velké a v některých případech možná i tak trochu oprávněné. Listovní tajemství je však jedním ze základních lidských práv a svobod a je nutné si uvědomit, že na čtení pohledů, jež děti píšou, nemá nikdo z nás právo.

Je klíčové, abychom dětem i jejich rodičům důvěřovali. Stejně důležité je pak předcházet situacím, kdy by děti mohly domů napsat něco, co by mohlo být špatně pochopeno. Například pokud k vám přijede v jeden den tábora tříkrát sanitka, děti to domů pravděpodobně napíší. Doporučujeme proto rodičům napsat a informovat je dřív, než takový dopis od dětí dorazí. A pokud děláte nějakou činnost, o které nechcete, aby rodiče věděli, potom ji nedělejte, nejspíš není vhodná. Nebo rodičům už před táborem vysvětlete, co že to ten výsadek je, k čemu z výchovného hlediska slouží, a jak je při něm zajištěna bezpečnost.

6 ... PŘES LHANÍ...

Na první pohled skryté nebezpečí se nachází i v otázkách, které nám děti pravidelně kladou: Kolik je to ještě kilometrů? Kdy už bude oběd? Proč musím na rozcvičku?

Každá odpověď, která není pravda a které děti nerozumí, vede k tomu, že ztrácíme jejich důvěru, nehledě na to, že tím děti podvádíme a neučíme je přímo pravdomluvnosti.

Řešení je jednoduché – ukažme dětem cestu na mapě, řekněme jim, v kolik bude pravděpodobně oběd, proč ráno cvičíme nebo kde to zjistit. Nemáme-li papírovou mapu, zapojme moderní technologie. Případně dětem zbyvajících kilometry přiblížme tím, že je to stejná vzdálenost jako od jejich školy ke klubovně. Pokud cestu znají, přiblížme jim

významné body, podle kterých se mohou orientovat. Odpovídejme dětem na jejich otázky trpělivě, vysvětlujme jim jevy, kterým nerozumí. Investovaná energie se nám bohatě vrátí.

7 ... A PŘEHNANÉ SOUTĚŽENÍ...

Trapnost, méněcennost, strach, pocit vyloučení z kolektivu a mnoho dalšího. To všechno jsou dojmy, které reflektovaly děti po jedné ze soutěžních aktivit u nás v oddíle. Mezi danými emocemi byla i radost, kterou popisoval vítěz, dodával však, že zároveň cítil obavu, zda obstojí i příště.

Soutěže mnohé děti baví. Postavíme-li na nich však větší část našeho programu, potom snadno vznikne dojem, že je třeba se neustále porovnávat mezi sebou a zjišťovat, kdo je nejlepší. Děti, kterým se v soutěžích hrách spíše nedaří, mohou zažívat obavu o to, zda budou ostatními přijímané, zda mají v oddíle pořád své místo.

Pokud si dva kapitáni vybírají členy svých družstev a jako poslední jsou vybráni vždy ti samí, mohou dotyčnými prožívat silnou psychickou nepohodu ještě před začátkem hry. V tomto případě je východiskem nechat kapitány vybrat pouze půlku týmu a ostatním dát naopak na výběr mezi družstvy.

Neradíme soutěže zcela vynechat, ale spíš přemýšlet o tom, v jaké podobě, jak často a proč vůbec je zařazujeme – a zda by se spíše mnohdy nehodil jiný program. Nemusíme se mezi sebou neustále vybíjet a předhánět. Lepší volbou je často společný boj proti hře samotné – než porážet druhé, spolupracovat a porazit draka. Z hlediska psychické bezpečnosti dětí a rozvoje jejich dovedností je daleko lepší je méně často vystavovat srovnávání s ostatními a na místo toho jim dát prostor vyniknout individuálně nebo ve skupině v tom, v čem jsou dobří, nebo v tom, co je baví. Nechat je kromě prohry a výhry zažít osobní vítězství, které přijme a ocení celá parta.

8 ... AŽ PO NECITLIVÉ PŘEZDÍVKY A ZVYKY

Bábovka. To může být docela milá a vtipná přezdívka, pokud ji Eliška získala proto, že ráda peče bábovky a neodpustí si, aby vždy na výpravu alespoň jednu k sobotní snídani přivezla. Jenže příběh této přezdívky může být úplně jiný.

Eliška se jednoho dne bála na hlídce, proto šla vzbudit svou vedoucí a hlídka předčasně ukončila. Kluci jí druhý den začali říkat srágora a ostatním vedoucím se to líbilo tak, že Elišce začali říkat bábovko, protože přece jenom, srágora jim připadalo už trochu nevhodné. Jenže se nikdo neptal Elišky, jak je se svou přezdívkou spokojená. A i kdyby se jí někdo ptal, víme, zda odpoví pravdivě? Po letech se možná se svou přezdívkou identifikuje, historku z hlídky bude vyprávět jako vtipnou příhodu, ale nebude za tou historkou i trochu pachuti a studu?

Přezdívka je v určitém věku velmi důležitou součástí naší identity. Podle toho je nutné s ní pracovat a uvědomovat si, co může necitlivé pojmenování způsobit, a to i když máme pocit, že to daný člověk bere s nadhledem – ve skutečnosti to totiž nikdy nevíme.

I pozitivně pojatý význam přezdívky Bábovka s sebou v budoucnu může nést negativní konotace. Snažme se proto přezdívky členům v oddílech dávat tak, aby podpořily jejich

pozitivní vlastnosti nebo připomínaly veselé okamžiky, které jsme spolu prožili. Musíme si být jisti, že se s danou předvídkou identifikují.

Obdobně je třeba přemýšlet o dalších oddílových tradicích, zvycích a rituálech. I ty mohou být nebezpečné, zejména ve chvílích, kdy jim členové (například nováčci) nerozumí. Takové házení do přehrady může být velkou legrací, pokud jste členy oddílu už několik let a víte, že se tam hází každý narozeninový oslavenec, včetně vedoucího oddílu. Ale může být také velkým stresem a důvodem odchodu, pokud jste třetí den na svém prvním táboře a hází vás tam bez vysvětlení banda starších roverů.

ZÁSADY PRO PSYCHICKOU POHODU

Ponižující tresty a urážky, zneužívání autority či citové vydíráání, narušování soukromí, lhaní, vyostřená soutěživost, nevyžádané přezdívky a necitlivé zvyky. To všechno jsou věci, které naše svěřence přímo ohrožují na psychické pohodě, případně věci, na které zkrátka a jednoduše jako vedoucí nemáme právo. Jak jsme se výše pokusily ukázat, není tak těžké se těchto nešvarů vyvarovat. Ze zmiňovaných příkladů vychází několik obecnějších praktických zásad, které nám v tom mohou pomoci:

- Buďme trpěliví.
- Povídejme si se členy svých oddílů, zajímejme se o ně.
- Vysvětlujme, proč jsou dané věci tak, jak jsou.
- Přemýšlejme nad zvyky a tradicemi u nás v oddíle a zpochybnujme je.
- Přemýšlejme, zda druzí opravdu slyší to, co říkáme. Ověřujme si, že došlo k porozumění, vzájemné dohodě na obou stranách.
- Přemýšlejme, co svým jednáním u druhých můžeme způsobit.
- Přemýšlejme nad tím, na co ještě ze své pozice máme právo.
- Pamatujme, že ať právě chceme, nebo ne, děti v oddíle si z nás neustále berou příklad k tomu, jak se chovat.
- Podívejme se na svůj oddíl očima nováčka: co děláme pro to, aby se u nás cítil dobře?

Všechny body mají společné to, že je potřeba, abychom se k dětem chovali **jako k partnerům, respektovali je** a dívali se na ně jako na **jedinečné bytosti**. Pro to, abychom byli dobrými vedoucími, je dobré k dětem **přístupovat individuálně**. Je důležité, abychom znali děti, které v oddíle máme, abychom o nich něco věděli a snažili se s nimi trávit čas. Je potřeba si s nimi povídat o tom, jak se mají v oddíle, ale i v životě mimo skaut. Pro spokojený oddílový život je dobré, když známe silné, ale i slabé stránky členů a členek v oddíle. Můžeme jim upravovat program na míru, pomáhat jim v jejich rozvoji, podporovat je v oblastech, kde je to třeba. Navíc to, že děti známe a věnujeme se jim, utužuje naše kamarádské vztahy, které jsou podmínkou bezpečného prostředí.

Tip: Dobrým nástrojem, který nám pomáhá děti v oddíle lépe znát a individuálně se jim věnovat, je *Profil na jednu stránku*, který přibližujeme v samostatném rámečku na konci článku.

JSOU DĚTI V POHODĚ? A JAK TO VÍME?

Je v pořádku, jsme-li vůči tomu, co zde zaznělo, na pochybách. Je snadné si říci: u nás v oddíle jsou děti v pohodě, takže radši budeme věnovat pozornost něčemu, co nás teď pálí o trochu víc. Jenže – jsou naši členové opravdu se vším v pohodě? Na základě čeho jsme si tak jisti? Víme to vůbec?

Zdaleka ne vždy dají totiž kluci a holky najevo, když se jim něco nelíbí. Chování, na které výše upozorňujeme, je pro mnohé děti ze strany autorit běžné. Už si na něj zvykly a nevidí k němu alternativu. To však neznamená, že je v pořádku.

Slyší-li Emička prosbu své vedoucí, aby jí donesla karimatku, neboť je přece taková hodná holka, potom pro ni může jít ne proto, aby své vedoucí pomohla, nýbrž proto, že chce *zůstat hodná holka*. A může jí vrtat hlavou, zda by byla hodná, i kdyby karimatku nepřinesla – třeba proto, že už je večer a trochu se bojí jít sama do stanu potmě. Pokud podobné věci slyší Emička často (třeba i jinde než v oddíle), může se tolik snažit být hodná a všem vyhovět, že pak už nedokáže říct, co by vlastně chtěla sama. Možná se Emička bojí udělat chybu, proto některé věci nechce ani zkoušet. Za jejím →

strachem může být představa, že pokud selže, hodnou holou už nebude. Ale pokud za Emičkou nepřejdeme a nezeptáme se jí, jak celou situaci vidí, těžko zjistíme, že se jí v hlavě honí tolik věcí, které naznačují, že tak úplně v pohodě není.

Povídat si, ptát se – tak jednoduchá je cesta k prozkoumání skutečných pocitů dětí. Důležité je, aby věděly, že jsme tady pro ně, že nás zajímá, pokud je něco trápí, že nám mohou věřit. Důvěru je potřeba budovat dlouhodobě – třeba právě tím, že s dětmi jednáme férově, do ničeho je nenutíme, ale trpělivě jim nabízíme, co umíme, včetně poznání, že na starosti je dobré nebýt sám a že si mohou vybrat toho, komu se s problémy svěří. Konkrétní tipy na získávání zpětné vazby najdete opět přiložené na konci článku.

Nakonec je dobré pamatovat si, že se jako lidé lišíme mimo jiné v tom, jak jsme odolní, kolik toho vydržíme. V některých oddílech obstojí jen ti, kdo splní všechny zkoušky a už jako nováčci se naučí vše, co umí ostatní. Vedoucí takových oddílů pak tento přístup obhajují například proto, že ho sami ve skautském věku zažili a považují jej za zkušenost, která je hodně posunula. Mohou však zapomínat, že ti, kteří tento tlak nevydrželi, v oddíle už dávno nejsou a k vedoucím se možná nikdy nedostala zpětná vazba o tom, co bylo důvodem jejich odchodu. Je jistě dobré se spolu s dětmi otužovat, učit je postarat se o sebe, tábořit, něco vydržet. Je však velice důležité dávkovat to podle jejich aktuálních sil. Mysleme na to, že každé dítě má jiné podmínky doma nebo ve škole. Kdo od malička jezdí s rodiči na výlety, ten má náskok proti nováčkovi, který má na své první výpravě ujít několik kilometrů s batohem. Každé dítě je také jinak citlivé třeba na komentáře druhých, každé se rovněž jinak vyrovnává s neúspěchem. Zatímco někteří mají doma stabilní zázemí a jen tak je něco nerozhodí, jiní mohou žít ve velmi složitých podmínkách a s náročnými situacemi v oddíle se nemusí umět vyrovnat, protože jsou už prostě nad jejich síly.

TVOŘÍME BEZPEČNÉ PROSTŘEDÍ

Při přemýšlení o tom, zda naše družina nebo oddíl nabízí bezpečné prostředí, pomáhá zkusit se vcítit do dětského člena oddílu. V jakém oddíle byste se cítili dobře? Co by vám naopak vadilo a od oddílové činnosti by vás odrazovalo? Zajímavé může být srovnat váš pohled s pohledy ostatních vedoucích.

Často vstupujeme do rolí vedoucích se spoustou ideálů o tom, jak budeme podporovat děti v osobním rozvoji, jak budeme budovat skvělou atmosféru. Jak bude stačit málo a oddíl bude skvěle fungovat a všichni budou spokojeni. Každodenní oddílová praxe může být pro naše ideály velkou zkouškou. I když se snažíme chovat ke klukům a holkám partnersky a s respektem, neznamená to, že naši členové budou vždy reagovat tak, jak bychom si přáli. Jako vedoucí také nejsme dokonalí a nemůžeme po sobě chtít, abychom nikdy neudělali výchovnou chybu. Důležité je reflektovat své chování, znát své slabiny, dokázat se s někým poradit... a umět se klukům a holkám případně omluvit.

Pokud byste chtěli probrat konkrétní situace u vás v oddíle z hlediska bezpečného prostředí pro děti nebo stojíte o podrobnější dovysvětlení některých myšlenek, jsme vám k dispozici na e-mailu: poradna@skaut.cz.

12 nešvarů, kterým se vyvarovat

- 1. Ponižující tresty a rituály** – prakticky hraničící s ponižováním či šikanou nemají ve skautingu místo. Mohou být nejen nepříjemné – mohou i ublížit a traumatizovat.
- 2. Nevyžádané přezdívký** – přezdívký jsou skvělé, pokud si to myslí i jejich nositel. Na ty vyloženě shazující nepřistupujeme nikdy, i kdyby dotyčný s vlastním ponižováním souhlasil.
- 3. Urážení a shazování** – nejsme tu od toho, abychom kohokoliv shazovali, ironizovali nebo si z něj dělali legraci. Pro děti to může být velmi zraňující. Budme zdvořilí a chraňme slabší.
- 4. Výčitky, obviňování, vylévání zlosti** – všichni jsme jen lidé a prožíváme emoce, neměli bychom si je však vylévat na dětech. Ani výčitky k ničemu nevedou, pouze posilují duševní nepohodu.
- 5. Citové vydírání** – s dětmi nás často pojí laskavé vztahy. Nikdy bychom je však neměli využívat jako páku k dosažení toho, aby děti dělaly, co chceme. Tím bychom je vydírali.
- 6. Zneužívání autority** – děti tu nejsou od toho, aby nám posluhovaly. Nenechme je plnit naše osobní potřeby, i kdyby samy chtěly.
- 7. Narušování soukromí** – nemáme právo číst dětem dopisy, prohlížet si obsah jejich mobilu či jim bezdůvodně sahat do osobních věcí.
- 8. Vynucování** – účast na většině aktivit by měla být pro děti dobrovolná. Zvláště bychom je neměli nutit do ničeho, čeho se bojí – od stezky odvahy po sjíždění řeky.
- 9. Skupinový tlak** – přehnané soutěžení a hecování posiluje stres a úzkost, pro některé děti může být zraňující. Nechceme-li jim ublížit, netlačme na ně.
- 10. Hodnocení lidí a jejich chování** – nesudme druhé, naše hodnocení může zraňovat víc, než si myslíme – a přitom můžeme být vedle. Radši jen sdílejme své vidění situace.
- 11. Nespravedlivé zacházení** – náhodně losované či hromadné tresty podřývají víru ve spravedlnost a morálku a posilují nepohodu dětí. Budme féroví.
- 12. Lhaní** – skaut je pravdomluvný.

Nástroj: Profil na jednu stránku

Jak děti v oddíle lépe poznat a individuálně se jim věnovat? Zkuste se zamyslet nad konkrétním členem svého oddílu a ve stručných bodech, pozitivně, si zkuste sepsat:

- Co je pro ni/něj důležité?
- Co na ní/něm máme rádi a obdivujeme?
- Jak ji/ho můžeme nejlépe podpořit?

Profil na jednu stránku by neměl být delší než jeden list A4. Měl by být napsaný tak, aby si jej mohl přečíst kdokoliv další, kdo s daným členem pracuje, a bez potíží mu rozuměl do takové míry, že bude vědět, jaký program je pro takového člena vhodný.

Uvědomujeme si, že věnovat se dětem individuálně nebo jim dokonce vytvářet Profily na jednu stránku je poměrně časově náročné, obzvláště když víme, kolik dalších povinností vedoucí oddílu mají. Čím víc dětí v oddíle máme, tím víc je to práce. Ale ze své zkušenosti můžeme říci, že se to dělat vyplatí. Oceníme to zejména v dlouhodobějším horizontu. Postupně si vytvoříme důkladný profil každého člena oddílu a budeme jej dobře znát. Dřív nebo později tak zjistíme, jak s každým vhodně jednat, jak koho podpořit a jakým směrem mu pomoci při jeho rozvoji.

Nástroj: Zjišťování zpětné vazby

Jak od dětí zjišťovat, jak se mají? Je dobré začít tím, že se sami naučíme kvalitní zpětnou vazbu poskytovat, a to jak dětem, tak ostatním vedoucím. A také ji od nich přijímat.

Zpětná vazba je důležitá součást komunikace a společného fungování, je to důležitý nástroj pro to, abychom v oddíle budovali bezpečné prostředí. Povídejme si se členy svých oddílů i jen tak (na výletě, při jídle). Pokud se jim něco daří, nezapomínejme je ocenit a naopak jim dávat zpětnou vazbu, pokud nám něco nevyhovuje.

Dalším krokem může být vytváření speciálních příležitostí ke společnému povídání – kdy každý v kruhu může říci, co ho například v družině nejvíc baví, co by vynechal, na co se těší či netěší na táboře. Důležité je v tuto chvíli ustát, bude-li nějaká naše činnost kritizována. Je dobré v tu chvíli neargumentovat, jen si to vyslechnout.

Nerezignujme také na zpětnou vazbu po jednotlivých programech. Zvolíme-li dobře metodu a jednotlivé otázky, můžeme zjistit víc informací, než že se dětem daný program líbil, například to, jaké emoce v nich vzbudil. S otevřeným tématem potom můžeme pracovat a vztáhnout ho do situace z běžného oddílového či reálného života.

Můžeme také podporovat vyjadřování svých pocitů zařazováním konkrétních programů týkajících se emocí – např. čeho se bojím. Předpokladem je, že jsme též ochotní se do jisté míry otevřít. Poselstvím programu může být, že každý máme někdy strach, proto se potřebujeme učit ho překonávat. A že někdy strach nezvládneme překonat sami, proto k tomu potřebujeme pomoc od ostatních. Zařazení takového programu zvyšuje pravděpodobnost, že až se některé z dětí dostane do situace, která bude nad jeho síly, řekne si o pomoc – např. když chceme vylézt na rozhlednu a někdo má strach z výšek. ✕

FOTO: JAROSLAV ŠAFER

FOTO: FOTOHAVLIN.CZ

Navázaná funkční přátelství z oddílu jsou největším benefitem skautingu

Rozhovor s vůdkyní 7. dívčího oddílu Sedmikrásky, Sirkou, o tom, jak se snaží přistupovat k dětem, učí to nové vedoucí a vysvětluje to rodičům dětí

Rozhovor vedl Učeň.

Jaké jsou hlavní principy, které se snažíte uplatňovat v přístupu k dětem?

1. Snažíme se děti vůbec **nesrovnávat** mezi sebou a netlačit na výkon. Z toho důvodu ani nemáme žádné bodování nebo soutěživé celotáborové hry.
2. Klademe velký důraz na navazování **přátelství** mezi členy oddílu a snažíme se nalezená přátelská pouta utužovat a podporovat. Jednou z cest, jak se toho snažíme dosáhnout, je pěstování vztahů mezi vedoucími a dětmi.
3. Vnásíme do programu hodně **kreativity** ve formě různého tvoření, hudby nebo hledání řešení v různých situacích.
4. Chceme **zdravě sebevědomé děti**. Snažíme se proto všimnout, v čem kdo vyniká, a v tom mu následně umožňujeme se dále rozvíjet. Tento přístup se snažíme předávat i dětem, aby si uvědomovaly, že když někomu něco nejde, tak to nevadí, protože jeho silné stránky jsou někde jinde.
5. Snažíme se, aby **dobré vztahy** měly děti i **napříč** jednotlivými **šestkami**. Musíme na to při programu a fungování oddílu často myslet, protože jsme velký oddíl a není to tak úplně samozřejmostí. Například na táboře jsme proto holky na každou aktivitu různě namíchaly, aby měly šanci se poznat i s dětmi mimo svoji šestku.

6. Z **individuálních potřeb** našich členek vycházíme i při přípravě programu. Projevuje se to hlavně ve volbě forem aktivit. Ty se snažíme volit tak, aby si v nich každý mohl najít to své.
7. Dáváme dětem možnost aktivně **ovlivňovat podobu oddílového programu**. To se děje například skrze možnost vybrat si z vícero programů nebo sám přijít s návrhem na program.
8. Klademe důraz na **zpětnou vazbu**. Snažíme se s holkami mluvit o tom, co jim jednotlivé aktivity přínášejí, co je pro ně výzva a z čeho mají obavy.
9. Snažíme se konfliktní situace řešit **komunikací**. Vedeme holky i sami sebe k tomu, abychom dokázaly pojmenovat, co nám vadí, co nás mrzí, místo toho, abychom reagovali protiútokem.
10. Máme s holkami v oddíle nastavená **společná pravidla**. K nim se tu a tam vracíme a bavíme se, jestli nám pořád dávají smysl.
11. Obecně učíme holky dělat věci kvůli tomu, že **dávají smysl**, ne aby splnily úkol a někomu se tak zalíbily.
12. Děti vedeme k **samostatnosti a proaktivitě**. Pokud se do něčeho chtějí pustit a je to realizovatelné, tak jim dopřejeme si to vyzkoušet.
13. Jako vedoucí **nepoužíváme** vůbec **nálepkování** dětí. Snažíme se ke všem přistupovat stejně, ať už se chovají jakkoliv. Neškatulkujeme, protože často nevíme, v čem dítě vyrůstá, co má za sebou, co ho trápí.
14. Snažíme se nezlehčovat a **nezpochybňovat** dětské **emoce**. Když dítě něco prožívá nezastavujeme jej, přijímáme ho v tu chvíli i s těmi leckdy negativními emocemi a situaci řešíme až po odeznění. Například když dítě upadne a brečí, nemusí od nás poslouchat, že to nic není, že se to zahojí. Místo toho přiznáme, že upadlo, takže to prostě bolí a je normální, že brečí. Tím, že jeho emoce v tu chvíli přijmeme, je z nich dítě daleko dříve pryč, otrepe se a jde si hrát. Stejně tak je normální, že se jim stýská, nebo že jsou smutní, když se jim něco nepovede.

Prošla jsi si v přístupu k dětem nějakým vývojem? Jakým?

Ve vedení skautských oddílů se pohybuji už mnoho let. Můj vůdcovský styl a přístup se postupně vyvíjel. Prošla jsem bodováním, tlakem na výkon, snahou, aby všichni měli striktně stejné – spravedlivé – podmínky, apod. Měnit se vše začalo v okamžiku, kdy jsem sama prošla určitou proměnou a uvědomila si, že některé věci na sobě i v životě vidím jinak. Současný oddíl už jsem před lety zakládala s myšlenkou fungovat podle výše zmíněných principů a snažíme se jich držet do teď. Když nám něco ale nevyhovuje, tak to prostě změníme a nelpíme na tom.

Komunikujete nějak váš přístup s rodiči dětí?

Rodiče vědí, jak s dětmi v oddíle pracujeme. Každé září na informační schůzce naši vizi oddílu představujeme. Máme na náš přístup dobrou zpětnou vazbu, děti jsou v oddíle spokojené, uvolněné. Umíme zapojit i děti, které mají problémy se začlenit v běžných kolektivech. Z oddílu nám také velmi málo dětí odchází, máme stabilní členskou základnu. S rodiči se také snažíme jednat na rovinu, dostatečně komunikovat, zapojit je do střediskových brigád – zkrátka vytvořit si s nimi vztah.

Jakým způsobem předáváte váš přístup novým členům/členkám vedení oddílu?

Zkrátka jim ukážeme, jak to u nás děláme. Většinou už předem tuší, jakou cestou jdeme, nebo to nasají během prvních schůzek a výprav. Nové dospělé zapojujeme postupně. Nejprve chodí práci s dětmi „okoukávat“, jsou někomu k ruce. Vidí, jak situace řešíme, jak na děti reagujeme, a vlastně to postupně přijímají a po svém zkoušejí dělat. Komunikujeme o věcech spolu, co se kde děje, jak by to šlo řešit, co by bylo nejlepší. A v tom je zase vidět způsob našeho uvažování, přístupy a cíle, takže opět lze vše okoukat a postupně se začlenit. Pokud se jim náš přístup líbí, zůstávají. I nové vedoucí to samozřejmě musí bavit. Potřebují mít ze své činnosti radost. Potřebují vidět, že jsou součástí něčeho, na čem má smysl se podílet a zároveň je potřeba, aby se trochu krotili a nehrozilo, že třeba brzy vyhoří. Někdy totiž máme velké plány a vysoké nároky na sebe, pak je potřeba to hlídat a občas trochu přibrzdit.

Jak vám funguje spolupráce ve vašem týmu?

I my dospělí jsme jenom lidé. Respektujeme se navzájem mezi sebou. Třeba se běžně stává, že každému z nás nějak dítě prostě nesedí, leze nám nějak na nervy nebo nás něčím dráždí. Uvědomujeme si to, chápeme, že je to náš problém, že za to to dítě úplně nemůže. S dítětem pak komunikují ti vedoucí, kteří s ním nemají problém a zůstává jim nadhled. Na rovinu to komunikujeme s ostatními vedoucími, takže víme, kdo danou situaci řešit jít nemůže a kdo naopak ano. Krásně se tak vykryjeme a udržuje to nás i děti v pohodě. Někdy je to i otázka únavy. Je potřeba mezi sebou komunikovat a umět si říct, co nás trápí, pak může být pohoda a legrace.

Co bys poradila oddílům, které by chtěly začít fungovat podobně jako vy? Čím začít?

V první řadě si určitě rozmysli, jak ty sama/sám chceš žít, jak se chceš cítit v kolektivech, do kterých patříš, kterých jsi součástí a které chceš utvářet. Potom si určí, které změny bys rád/a do oddílu zavedl/a, a po konzultaci a (ideálně) shodě se zbytek vedení je postupně začnete realizovat (například: zrušení bodování; jinak reagovat na děti, když třeba upadnou...). Určitě pomůže, když okolo sebe najdete nějaký oddíl, který již podobný model žije a můžete s ním změny konzultovat. Ne vše se bude dařit hned napoprvé. Je potřeba si uvědomit, že se jedná o určitou cestu a že spousta věcí, které se nám dějí, ovlivňujeme svým vlastním chováním. I na sobě je tedy v tomto ohledu potřeba pracovat, pokud chceme, aby nám v tomto duchu fungoval oddíl. Člověk se pořád učí a stále roste i skrze oddíl... ✕

FOTO: ARCHIV ODDÍLU

ALENA JIRÁKOVÁ – SIRKA

V Mostě se věnuje vedení dívčího oddílu Sedmikrásky a oddílu pro školkové děti – Medvídáta. Baví ji hledat souvislosti a dělat věci tak, aby přinášely radost.

BÁRA TICHAVOVÁ – ROZÁRKA

Místostarostka Junáka – českého skauta, ve výkonné radě mj. zodpovědná za téma ochrany a bezpečí dětí. Dále se věnuje vzdělávání dospělých a projektu iMyšlení.

Potřebujeme Kodex jednání dospělých?

Když někdo řekne sprosté slovo, tak ten, co ho slyší, má právo dát mu facku... Umrlejší jáma – jáma v lese, kam dítě musí jít, když se rozpláče třeba při stýskání... Letečák – za neuklizený stan vyhážu všechny věci ven bez ohledu na soukromí a počasí... Když někdo moc zlobí, natřeme ho barvou, jede takto domů a rodič si ho v tomto stavu musí převzít...

Asi každý čtenář by chtěl věřit, že výše popsané situace jsou smyšlené příběhy. Bohužel jsou posbírané v našich oddílech. Pro mne osobně představují odpověď na otázku, zda se v organizaci potřebujeme věnovat tématu psychického bezpečí a budování bezpečné atmosféry v oddílech. Vybrané příběhy jistě nejsou standardem ani častou praxí, ale tím se nemáme uklidňovat a máme směřovat k jejich úplnému vymýcení z našich oddílů.

O psychickém bezpečí v oddílech se teď nejvíce mluví v souvislosti s návrhem *Kodexu jednání dospělých*, který vzbudil různorodé reakce. Ať už patříte k jeho odpůrcům, nebo příznivcům, mou snahou je zodpovědět otázky, které se kolem *Kodexu* objevují.

CO JE KODEX JEDNÁNÍ DOSPĚLÝCH?

Kodex jednání dospělých je dokument, který popisuje, jak bychom v Junáku měli jednat, a to nejen při výchově a práci s mladšími členy. *Kodex* se na téma kouká z různých perspektiv. Řeší jednání vůči holkám a klukům, ale také vůči jejich rodičům, organizaci, dalším dospělým apod. S *Kodexem* jste se mohli setkat v rámci předšněmové diskuse. Jejím cílem je upozornit na nutnost zabývat se tématem budování bezpečné atmosféry v oddílech a představit první a základní nástroj – *Kodex jednání dospělých* coby dokument ukazující směr.

PROČ PRÁVĚ KODEX?

Prvním impulsem k řešení problematiky ochrany dětí byly ojedinělé, ale o to závažnější kauzy, které se týkaly

sexuálního zneužívání ze strany vedoucích před několika lety. Do popředí se proto dostala prevence těchto jevů přímo v oddílech. Vznikla pracovní skupina sestavená ze skautských odborníků z řad právníků, psychologů, sociálních pracovníků a lékařů. Z jejich práce vyplynulo, že vypořádat se s nezávažnějšími tématy znamená zabývat se i jejich širším kontextem – šikanou, nevhodnými tresty či rituály, autoritářským chováním vedoucích apod. Pracovní skupina se inspirovala v zahraničí a navrhla vytvořit tzv. *Safecards* – praktické karty, které stručně popíší hranice chování v běžných situacích, kterých je dobré se držet při vedení oddílů. Už první návrhy karet ale ukázaly, že nám pro ně chybí sdílený základ, na kterém lze stavět vymezování konkrétních hranic. Pokud jsme tedy chtěli pojmenovat témata jako alkohol na skautských akcích, nebo respekt k soukromí kluků a holek, potřebovali jsme umět odpovědět na otázku „Proč právě takto bychom měli nastavit hranice?“. Tak vznikla myšlenka *Kodexu* jako souboru obecných principů a východisek, které popisují žádoucí jednání. *Kodex* v průběhu dalších dvou let vznikl v pracovní skupině za přispění externích konzultantů (např. Linky bezpečí), zkušeností zahraničních skautských asociací, zkušeností posbíraných v našich oddílech a díky zpětné vazbě od činovníků a činovnic na tematických programech. Výsledkem je dokument předložený v předšněmové diskuzi. Předpokládáme, že ústřední orgány po proběhlé diskuzi a nasměrování tématu na valném sněmu *Kodex* dopracují a schválí. Počítáme s tím, že následně začnou vznikat další podpůrné nástroje určené pro různé skupiny mladších i starších činovníků, jako jsou třeba výše uvedené *Safecards* (více se dočtete v článku na straně 15).

PŘINÁŠÍ KODEX NĚCO NOVÉHO, CO JEŠTĚ NEMÁME VE SLIBU A ZÁKONU?

Pokud se zaměříme jenom na obsah *Kodexu*, tak ten se do velké míry se slibem a zákonem překrývá. Přesto se na mnoha diskuzích s činovníky a činovnicemi ukazuje, že na základě slibu a zákona je nikdy nenapadlo přemýšlet o tom, jaké důsledky může mít nevhodné a často také neuvědomované jednání, které dopadá na holky a kluky v oddílech. Formulace *Kodexu* rozvíjí slib a zákon v určitém tématu a v jazyce určeném dospělým vychovatelům. Pomáhá jim klást si vhodné otázky a učit se o možných dopadech svého jednání cíleně přemýšlet. Učit se o nich mohou nejen sami, ale také v dialogu s celou oddílovou nebo střediskovou radou a hledat tak společně nastavení hranic.

Pro zkušené vedoucí a lidi s pedagogickým citem bude *Kodex* velmi pravděpodobně samozřejmostí. Jiným, třeba méně zkušeným, může ale pomoci v hledání vhodného přístupu, což nám vesměs potvrzuje i dosavadní zpětná vazba. První dojmy z *Kodexu* by se zpravidla daly shrnout do věty: „S tím se nedá nesouhlasit, to je přece jasné.“. Když ale promítneme obsah *Kodexu* do oddílové praxe, celé se to začne komplikovat. Začneme-li se bavit třeba o tom, co fakticky znamená respekt vůči soukromí kluků a holek a jak se to dotýká kontroly úklidu ve stanech nebo čtení táborové pošty, tak se ony obecné principy, se kterými se „nedá nesouhlasit“, často otrásají v základech. Nežřídká přichází „aha efekt“ a činovníci zjišťují, že takovému způsobem o tématu ještě nikdy předtím nepřemýšleli.

JE KODEX VYMAHATELNÝ?

I autoři a autorky *Kodexu* si kladli otázku, zda a jak nastavit vymahatelnost *Kodexu*. Po mnohých diskuzích, kterých se účastnili také právníci a legislativci Junáka, jsme dospěli k závěru, že *Kodex* nelze nastavit jako vymahatelný ze dvou hlavních důvodů.

První se týká vedoucích, kteří by porušili *Kodex*. Ti by se mohli dostat do střetu s právem i v případech, které by bez *Kodexu* porušením práva být nemusely. Konkrétně existuje nebezpečí, že pokud Junák nastaví pro určitou činnost vnitřní pravidla, bude v případě problému dovozována odpovědnost i tehdy, kdy by bez nich nebyla. To proto, že podle soudní praxe (civilního i trestního práva) se zjišťuje, zda škůdce/pachatel porušil obvyklá přiměřená pravidla. Pokud však porušil vnitřní explicitně stanovená pravidla, pak bývá odpovědnost dovozena bez ohledu na to, co je či není „přiměřené“. Předpis Junáka by takovým vnitřním pravidlem bezpochyby byl. V případě zneužívání a jiného závažného chování jistě není sporu o tom, že i vnitřní pravidla mají být přísná a jednoznačně mají vést k postihu. Taková vnitřní pravidla pro zjevné excesy již nyní máme v podobě *Disciplinárního řádu*. V případě „méně závažného“ nevhodného jednání (např. používání nevhodných trestů), což je mnohem různorodější a větší skupina případů, se však pohybujeme v hraniční zóně, kterou nelze snadno vymezit. V těchto méně jednoznačných situacích není na místě zavádět tvrdou sankci, ale spíše poskytnout vodítko pro hledání a nastavování bezpečné hranice.

Druhý důvod souvisí s naším záměrem. Domníváme se, že nastavovat tvrdá pravidla a sankce pro zajištění bezpečného prostředí v oddílech není správný způsob, jak oddílům pomoci. Naopak může vést spíše k odmítavé reakci

části cílové skupiny. Vhodnější cestou je postupně učit naše činovníky a činovnice si téma uvědomovat, učit se o možných rizikových dopadech svého konání přemýšlet a celkově být citlivější vůči tématu psychické bezpečnosti.

Z předchozích odstavců je zřejmé, že nikdo nebude vedoucí kontrolovat, zda *Kodex* dodržují. Naší snahou je tímto dokumentem a do budoucna i dalšími nástroji otevírat diskuzi v oddílech, střediscích i jinde.

Někteří argumentují, že pojmenování dokumentu jako *Kodex* je nežádoucí, protože kodexy obecně jsou právně vymahatelné a závazné dokumenty. Jsme otevření změně názvu, aktuálně v pracovní skupině zvažujeme *Dohodu o jednání dospělých*. S případnými úpravami vyčkáme na závěry valného sněmu.

NEOCHUDÍ KODEX ZÁSADNĚ NAŠI ČINNOST?

Někdo by mohl namítnout: „Budeme řešit jen bezpečnost a nebudeme nabízet výzvy potřebné k rozvoji kluků a holek.“

Uvědomujeme si toto riziko, které ale nespočívá v samotném *Kodexu*. Je to až důsledek nepochopení a nevhodného uchopení tématu, které *Kodex* přináší. Naším cílem není vymýt z našich oddílů přiměřené výzvy, které holky a kluci potřebují k vlastnímu rozvoji a na kterých je také skautská výchova založena. Cestou ke správnému pochopení tématu bezpečné atmosféry jsou diskuze a dialog, jejichž základem může být právě *Kodex*. Na mnohá témata řešená v *Kodexu* neexistuje jasná odpověď a vždy je nutné se na věc koukat v kontextu konkrétní řešené situace. Nelze tedy paušálně určit, kdy je některý program vhodný či naopak nemístný nebo kdy je žádoucí respektovat pravidlo na soukromí a kdy je to už na škodu. Bavit se o těchto věcech na všech úrovních organizace je jediná cesta, jak se naučit →

klást si ty správné otázky. Otázky, díky kterým si budeme celé téma psychické bezpečnosti snáze uvědomovat a které nám začnou přicházet na mysl automaticky pokaždé, když budeme plánovat další tábor, čekatelky nebo třeba sněm. „Jak může tohle mé jednání působit na tyhle kluky nebo holky a je to věc, která jim prospěje?“

JAK NÁM KODEX MŮŽE POMOCT?

Mnohé už zaznělo na řádcích výše, ale pojďme si to shrnout. Existence *Kodexu* nám všem říká, že zajištění bezpečné atmosféry potřebné pro rozvoj kluků a holek v oddílech je naší prvořadou zodpovědností. I Diskuze o *Kodexu* a jeho souladu s činností oddílu je pro nás přínosná. Může totiž dovést k uvědomění si dopadů našeho jednání a zodpovědnosti, která je s touto činností spojená. Dále se z *Kodexu* může stát nástroj, skrze který říkáme dospělým nováčkům, jaké jednání od nich očekáváme, a který je pro ně na začátku etickým kompasem.

Svou roli může *Kodex* sehrát i v komunikaci s rodiči. Pro ně může být důležitým vyjádřením, že téma bezpečné atmosféry vědomě řešíme a uvědomujeme si svou zodpovědnost. *Kodex* má fungovat jako základní východisko pro tvorbu dalších nástrojů. Mohou to být zmiňované *Safecards* s doporučením konkrétních postupů v situacích běžné oddílové praxe či tematické vzdělávací programy pro vedoucí. Další nástroje mohou být určené přímo pro holky a kluky, jež je naučí rozeznat, které prostředí je pro jejich rozvoj zdravé, které chování by si už naopak neměli nechat líbit a jak se vůči němu lze vhodně vymezit.

POPRAVA

Trest zvaný poprava. Skautka je seznámena s tím, že jí čeká poprava, musí přijít na nástup v plavkách, všichni ostatní jsou v krojích, vládne mrazivá nálada. Popravovaná si stoupne zády k vedení a ti jí zezadu polijí vodou a ustríhnou pramen vlasů... Na táboře by měl mít každý stále nějaké zaměstnání. Pokud tě vedoucí chytne s rukama v kapsách, musíš si kapsy na kalhotách zašít, a to deseti černými a deseti bílými stehy... Účastníci ve skautském věku stojí v kruhu, jeden je uprostřed. Vedoucí zadává úkol: „Pojďme spolu vymyslet trest pro Frantu za to, že se neúčastnil hry, kterou jsme teď hráli.“

Někdy se tyto excesy dějí v dobré víře, že oddíl zachovává starou tradici, kterou už mnozí prošli. Někdy je trest považován za jediné možné řešení pro neukázněné členy oddílu, kteří by si ale ve skutečnosti zasloužili jiný pedagogický přístup od vedoucích nebo změnu prostředí, protože skautský oddíl pro ně není tím správným místem, kde mají a chtějí být. Jako výchovná organizace chceme rozumět nejen metodice skautské výchovy, ale současně také kontextům, ve kterých se můžeme snadno ocitnout za hranou psychické bezpečnosti. Chceme jim věnovat pozornost, přemýšlet o nich, porozumět jim, abychom dobře zvládali roli skautských dospělých průvodců. Cesta, která k tomu povede, může být v jednotlivých oddílech různá. Někde ji velmi dobře zvládne zkušený vedoucí nebo výchovný zpravodaj. Někde ale dobrá zkušenost chybí a *Kodex* může být vodítkem, jak s problematikou pracovat. V každém případě bychom se měli tématem bezpečné atmosféry aktivně zabývat, neopomíjet ho a opakovaně se k němu vracet ✕

FOTO: ŠTĚPÁN HAŠEK

FOTO: ŠTĚPÁN HAŠEK

FOTO: LUCIE HORÁKOVÁ

FOTO: ŠTĚPÁN HAŠEK

BÁRA TICHAVOVÁ – ROZÁRKA
Místostarostka a zpravodajka pro program, instruktorka a lektorka. V domovském středisku Zlatá Růže Jindřichův Hradec vypomáhá už jen vzácně, ale o to raději.

Bezpečná atmosféra v oddílech

V jakém stavu je jedno ze strategických témat Junáku?

Strategie Junáka zaměřuje pozornost naší organizace na témata, která jsou klíčová pro její další zdravý rozvoj, a ústředním orgánům říká, kam nasměřovat své úsilí a aktivity. Jedním z těchto témat je ochrana a bezpečí dětí, která má mezi dalšími strategickými tématy poměrně velkou váhu.

O důležitosti tématu jsme začali přemýšlet nejprve sami na základě diskuzí o prevenci zneužívání dětí, šikany a dalších závažných provinění vůči dětem. Následně správnost našeho uvažování potvrdil také WOSM – Světová organizace skautského hnutí. Malou pozornost, kterou jsme v minulých letech věnovali tématu bezpečné atmosféry v organizaci, označil WOSM jako jednu ze slabých stránek v rámci auditu naší činnosti v roce 2016.

KAM SMĚŘUJEME

V tuto chvíli má téma ochrany a bezpečí dětí definované zadání. To ve zkratce říká, že všichni, kteří v Junáku pracují s mladšími členy, mají:

- znát, sdílet a dodržovat pravidla fyzického bezpečí
- znát, sdílet a dodržovat pravidla, která v maximální možné míře zajišťují psychické bezpečí
- mít k dispozici pestrou škálu nástrojů, které podporují a rozvíjí prevenci nežádoucích jevů a budování otevřeného dialogu o tématu napříč celou organizací

KDE JSME TEĎ

Zajištění fyzické bezpečnosti při skautské činnosti aktuálně nevěnujeme větší pozornost než dříve také proto, že je téma řadu let dobře pokryto skrze skautské vzdělávání, zdravotnické kurzy, školení o bezpečnosti apod.

Daleko větší důraz klademe na podporu psychického bezpečí coby oblasti, která byla dlouhodobě spíše opomíjena. Zde můžete již nyní využít následující nástroje.

Pro diskuzi o tom, jak máte ve vašem oddíle či středisku ošetřenou ochranu a bezpečí dětí, je možné použít návrh *Kodexu jednání dospělých* (více se o *Kodexu* dočtete na straně

12). Ten popisuje principy, které bychom se měli snažit naplňovat při jednání s dětmi, jejich rodiči nebo s jinými dospělými v organizaci a podobně. Čím lépe se nám to bude dařit, tím lepší prostředí budeme umět holkám a klukům v oddílech nabídnout k jejich rozvoji.

Pro střediskové, okresní nebo krajské setkání můžete využít tematické programy ze *Vzdělávání na klíč* ([∞ bit.ly/programklic](https://bit.ly/programklic)). Ty se věnují například budování bezpečné atmosféry v oddílech, zmíněnému *Kodexu* jednání dospělých, sexuální výchově a dalším tématům a je možné si programy objednat včetně lektora, který je pro vás zrealizuje.

Už nějakou dobu k tématu vychází články v časopisech pro dětské i dospělé členy. Pohromadě je můžete najít na stránkách [∞ skaut.cz/bezpeci](https://skaut.cz/bezpeci) v sekci *Vyšlo k tématu*.

Na zmíněných stránkách najdete také další materiály a texty, které se oblasti ochrany dětí věnují, jako je plakát *Safebook* ([∞ bit.ly/safebookskaut](https://bit.ly/safebookskaut)), jenž ukazuje, jak se chovat na sociálních sítích, nebo *Kodex jednání dospělých* doplněný o příklady z oddílové praxe pro lepší pochopení.

Pomoci vám mohou také materiály zpracované pro předšněmovou diskuzi, ve kterých je ochrana a bezpečí jedním ze tří témat. Najdete v nich např. návrh programu, který můžete k tématu zrealizovat se střediskovou radou, nebo nástin toho, jak by s ním organizace mohla dále pracovat.

A CO LZE DÁLE OČEKÁVAT

V aktuálních plánech počítáme s těmito dalšími kroky.

Na *Kodexu jednání dospělých* by měly navázat tzv. *Safe-cards*. Přehledný a stručný materiál pro dospělé, který představí doporučení pro konkrétní situace z oddílového života. Ta budou vycházet z principů popsanych v *Kodexu* a mohou se týkat např. témat, jako je užívání alkoholu na oddílových akcích, spaní dětí a dospělých v jedné místnosti, organizace mytí a koupání dětí na táboře a podobně.

Chceme také, aby se téma psychické bezpečnosti a budování bezpečné atmosféry v oddílech stalo součástí připravovaných nástrojů (například vůdcovský handbook) a skautského vzdělávání.

Spolupracovat budeme při nastavování podmínek pro vstup a samostatnou práci dospělých nováčků.

Dle možností a aktuálních potřeb organizace chceme případně převzít či vytvořit další nástroje, které vhodně podpoří práci s tématem v oddílech (např. stolní hra pro dětské členy o jejich právech a vhodném jednání, spolupráce s tvůrci filmu V síti apod.).

Více k tématu hledejte na [∞ skaut.cz/bezpeci](https://skaut.cz/bezpeci). Máte-li nápady, co by vám s tématem ve vašich oddílech pomohlo, napište nám na bezpeci@skaut.cz. ✕

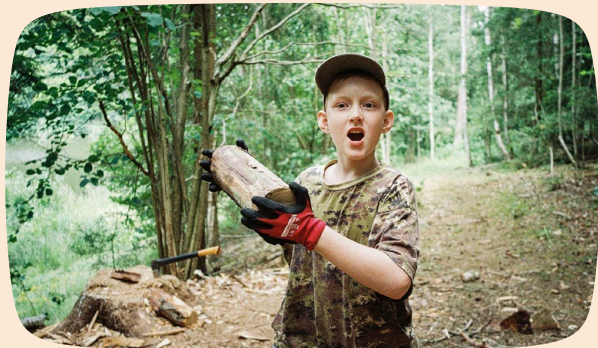

FOTO: KRYŠTOF MELKA

MARKÉTA MRÁZOVÁ – VIZUŇA
Kreativní pedagog, občanská aktivistka a koordinátorka handbooku pro světlušky a vlčata.

LUBOR PROCHÁZKA – HUGO BOSS
Pediatr. Místopředseda Junáka – okresu Břeclav. Miluje skauting, přírodu a práci s dětmi.

„Co si uvaříš, to si také sníš“

„*Jmenuji se Vlk a jsem vedoucí vlčat. Vůdcovky nemám, ale s dětmi to umím, hlídal jsem přece malou ségru. Minulý tábor měl však Ostříž výhrady k mému chování k dětem, ale to posuďte sami, co se mu na mém chování nezdálo.*“

Malému Honzíkovi je 8 let a letos byl poprvé na táboře. Strašně moc se těšil. Trošku ho trápilo, že od velikonoční výpravy mu ostatní říkají Nešiko, protože se na té výpravě řízl do prstu při krájení chleba, ale jak si vždycky říkal: „Lepší nějaká přezdívka než vůbec žádná.“ Doufal, že mu časem začnou říkat jinak než Honzo nebo Nešiko.

Byl první táborový den. Jakmile si Honzík uvědomil, že je ráno, nedokázal již dále spát. Od kuchyně zaslechl hlasy. To vedoucí se pomalu scházeli před budíčkem v kuchyni. Honzíkovi bylo chladno, a tak ho vidina teploučkových kamen strašně lákala. „Zkusím se posadit za nimi,“ řekne si a vylézá ze stanu. „Jak to, že ještě nespíš!? No jo, Nešika, ten určitě probudí zbytek tábora! Koukej jít ještě spát! Ještě nebyl budíček!“ ozývá se hned několik hlasů najednou.

Honzík zklamaně odchází do stanu. Lehnul si a ještě na chvíli usnul, ani neví jak.

„Budíček!“ Honzík se trochu lekl. Ani si neuvědomil, kde je, a poté, co se vzpamatoval, nemohl najít brýle. Někam je ráno položil, ale bez nich toho moc neuvidí. „Dělej, Nešiko, čeká se jen na tebe! Mazej na rozcvičku! Dělej, nebo bude naše družina zase poslední!“ přiletěl vedoucí jeho družiny, Vlk. „Kašli na brýle a pohni si.“ Honzík tedy vyrazil ze stanu, ale stejně byli poslední. Pak schytl posměšky i od kluků ze své družiny – kvůli němu dnes přišli o body za včasný příchod na rozcvičku.

Začalo se cvičit. Dřep. Výskoky. Všichni vedoucí kromě Ostříže, který předcvičoval, stáli opodál a bavili se. Honzík slyšel, jak Vlk říkal, že se určitě v noci bál, když tak brzo vstal, a že se musí podívat, jestli se Nešika v noci nepočural.

Poté museli všichni kluci na ranní hygienu. Honzík pořádkal neměl brýle a snažil se je najít. Přiběhl opět Vlk. Rychle cpal Honzíkovi triko do sepláků, snažil se mu uhrábnout rukama vlasy. „Zuby si vyčistiš potom, zase nás jenom zdržuješ, budeme na snídani poslední a nic na nás nezbyde! Pohni si!“

Po snídani byl pracovní nástup a poprvé se určovalo, kdo a co bude dnes dělat. Na službu v kuchyni se přihlásil Honzík. „Konečně všem ukážu, že nejsem žádný nešika a že to řízení byla jen náhoda,“ myslil si Honzík. Vedoucím dne byl ale Vlk. Když viděl, že se Honzík přihlásil, protočil panenky a pronesl k vedle stojícímu Ostřížovi: „Tak s touto službou dnes včas neuvaříme. Vždyť Nešika neumí uříznout ani chleba.“

Honzík se v kuchyni moc snažil, chtěl dokázat Vlkovi, že se v něm mýlil. Vlk ale jen štěkal rozkazy: „Přines rychle ten hrnec! Zatopte v kamnech! Nakrájejte ten chleba! Otevřete tu konzervu!“ Honzík zaslechl poslední slova, a tak se vrhl na otvírák. Bohužel takový otvírák ještě neviděl. Doma měli úplně jiný. „Nějak to zvládnou,“ myslil si a zkusil otevřít konzervu. Naneštěstí se ale o víko konzervy zase pořežal. „Bože, ty seš ale nemehlo, jdi od toho!“ volal Vlk a otevřel konzervu sám. „Zamíchej alespoň ty těstoviny, ať se nepřipálí.“ Honzík si stoupl ke kamnům a chytl pokličku. Spálil si prsty. Přemýšlel, kde by si prsty zchladil, když přiletěl Vlk. „Co to zase děláš?! Vždyť jsou ty těstoviny už připálené! Já v tvém věku už vařil na táboře úplně sám. Vypadni z kuchyně a už se tu neukazuj!“

Honzík šel k potoku a chladil si ve vodě prsty. „Nešiko!“ Honzík se vrátil do kuchyně. Vlk po něm chtěl, aby ještě za trest umyl nádobí. „Kde jsi byl? Neslyšíš, že tě volám?“ Jakmile Honzík řekl, že byl u potoka, dostal vynadáno. „Copak nevíš, že se k potoku nesmí? Cos tam dělal?“ Honzíkovi už bylo do breku. Tohle mu nikdo neřekl. Dnes se tolik snažil a tak se těšil, ale najednou se mu strašně stýskalo po mamince. Rozbrečel se. „Můžu zavolat mamce, prosím?“ vzlykal Honzík. „Zapomeň. To by chtěli pak všichni. Nebul jako mimino. Jsem si mohl myslet, že to na táboře nezvládneš. Nebreč a jdi se uklidnit do stanu,“ nařídil Vlk.

Ještě ten den se Honzíkovi podařilo ukecat jiného vedoucího, aby mohl zavolat domů. Odjel z tábora. Na tábor už nikdy nejel.

Podařilo se ti odhalit, co se Ostřížovi patrně nelíbilo na Vlkově chování?

Nevhodná komunikace – neefektivní komunikace, kterou ničeho nedocílíme, nenaučíme ani neinspirujeme, místo toho skrze ni ubližujeme:

- příkazy – „Přines ten hrnec!“, „Zuby si vyčistiš potom“, „Pohni si“;
- ponižování – „Zase nás jenom zdržuješ“, používání hanlivé přezdívky: „Dělej Nešiko...“;
- sebenaplňující se proctví – předvídáme něco, o čem nemůžeme vědět, že se stane – „určitě probudí zbytek tábora“, posměšky od kluků z družiny.

Nerespektování potřeb dítěte:

- ponižování – „Určitě se v noci bál“, „Nebul jak mimino“, „Já v tvém věku už vařil sám“;
- přehlížení potřeb dítěte – „Kašli na brýle“, „Zuby si vyčistiš potom“, Honzík se chce ohrát u kamen.

Skautská výchovná metoda:

- absence učení se zkušeností – *Vlk otevírá konzervu sám;*
- vedoucí nejde příkladem – *vedoucí se dívají, jak děti cvičí na rozcvičce, nahlas komentují chování dětí: „určitě se v noci počůral“.*

Pedagogická metodologie:

- Golemův efekt – naše negativní očekávání se skutečně stane, dle našeho negativního očekávání se i chováme k dětem – „*S touto službou dnes neuvaříme, vždyť neumí uříznout ani chleba*“;
- **nevhodně používané hodnocení** – *Honzík za trest musí umýt nádobí;*
- **nepodání informací/pravidel** (které po dětech vyžadujeme znát/dodržovat) – *nesmí se k potoku aj. ✘*

FOTO: DAVID KOLÁŘ

NÁMĚT NA PROGRAM

Děti mají svá práva

Připravil Tom.

Děti jsou lidi. Těší se stejným právům na dobré zacházení jako ostatní. A měly by to vědět.

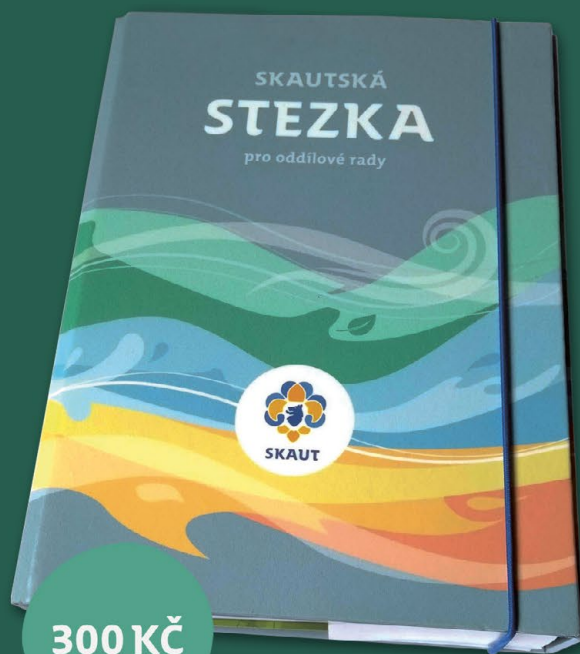
Měly by vědět, že nikdo nemá právo jim ubližovat, ponižovat je či nepřiměřeně zasahovat do jejich soukromí. Měly by vědět, jak se mohou ozvat, propadnou-li pocitu, že jejich práva někdo potlačuje.

Připravme pro **světlušky a vlčata** program zaměřený na dětská práva. Nechme je seznámit se s dětskými právy (bit.ly/detska-prava) a společně se bavme o tom, jak svá práva hájit – jak se vymezit proti nevhodnému zacházení a komu se svěčit, je-li reakce mimo naše možnosti.

Budme připraveni na to, že pro některé z dětí nemusí být povídání jen hypotetické – mohou mít s porušováním vlastních práv traumatizující zkušenost, která v programu vyplyne na povrch. Postupujme proto maximálně citlivě a mějme v záloze druhého vedoucího, který takovému dítěti nabídne případnou útechu. Celou situaci s ním i zbylými účastníky ošetřeme (společně si pojmenujme, co se stalo, kdo prožívá jaké emoce a co by potřeboval), ať nikdo neodchází z programu rozhozený. ✘

SKAUTSKÁ STEZKA

PRO ODDÍLOVÉ RADY

Soubor podpurných materiálů k novým skautským stezkám, který poradí, jak se stezkou v oddíle pracovat a jak zapojit plnění stezky do programu.

Tuhle krabici by měl mít každý činovník pracující se skautkami a skauty.

www.skaut.cz/obchod

Nikdo není dokonalý aneb přiznání autorů i redakce

Když jsem začala pomáhat s vedením oddílu skautek a světlušek, ve kterém jsem sama vyrostla, bylo nejtěžší zbavit se oddílových stereotypů. Často mi běhalo hlavou: „Vždyť to tak bylo vždycky...“ ale nejhorší na tom bylo něco, co by se dalo popsat: „Udělám vám to taky, když mi to dělali moji vedoucí.“ Nerada přiznávám, že jsem si užívala, když jsem pískala nad ránem poplach před dvoudenními manévry a kolem běhaly holky, bálily, spěchaly, šlely jako dřív já, zatímco já už jsem nemusela. Naštěstí tu byla Mája, sice stejně stará jako já, ale která se uměla na věci dívat s větším nadhledem a také aplikovat hodně z toho, co si přivezla z vůdcovského kurzu. Myslím, že zejména díky ní jsem se nejen já, ale i ostatní ve vedení dokázali posunout od stereotypního jednání. ✦ **KRISTÝNA KOUTENSKÁ – VILÍK**, dlouholetá vedoucí oddílu, vedoucí střediska, máma a dětská lékařka.

Když jsem se přesunula do role vedoucí, občas se mi stávalo, že jsem na děti kladla příliš vysoké nároky ohledně toho, co mají umět a čeho mají být schopné. Po nevydařeném programu, který jsem jim připravila, jsem někdy i podlehla svému zklamání a dávala ho dětem najevo. „Vždyť to byl přece jednoduchý úkol...“ Skrz vlastní sebereflexi a zkoumání svých postojů jsem si uvědomila, že moje chování jsem si vystavěla na systému dosahování výkonů, v jakém jsem jako dítě vyrůstala. Teď se snažím především vnímat, v jakém psychickém a fyzickém stavu se děti zrovna nachází. Pokouším se dát dětem víc volnosti a „netlačit na pilu“. Být jim hlavně oporou a ne člověkem, který po nich vyžaduje jen výkony. ✦ **KATEŘINA STOKLÁSKOVÁ – BLŮDA**, studentka architektury a skautka z Brna. Několik let připravovala hudební soutěž Roverský Vozembouch.

Když jsem převzala vedení oddílu, chtěla jsem, abychom dělali věci promyšleně a systematicky, a proto jsem se snažila co nejvíc podporovat rádkyně. Naplánovala jsem, že se každý měsíc budeme věnovat rozvoji některé hodnoty, probírala jsem s nimi, proč je to důležité, a připravila jsem nápady na aktivity na družinovky. Ale rádkyně tyto nápady moc nevyužívaly a měla jsem dojem, že by byly nejraději, kdybych po nich nic podobného nechtěla. Byla jsem zklamaná a snažila se rádkyním opakovaně vysvětlovat, proč mi přijde důležité to dělat, ale nepomáhalo to. Teprve když jsem se na celou situaci dokázala podívat z jejich pohledu, došlo mi, že s vedením družiny začínají a že potřebují nejprve získat jistotu při vedení jednodušších aktivit. Najednou jsem dokázala ocenit, co vše holky jako rádkyně zvládají a naučila jsem se, že lepší než je pro mé nápady motivovat, je dělat podobná rozhodnutí společně. ✦ **BARBORA VÁCHOVÁ – ČÁRA**, psycholožka s vůdcovskou a instruktorskou zkušeností. Ve Skautingu pro všechny se věnuje poradenství.

Když jsem vstoupil do role vůdce oddílu, byl jsem přesvědčený, že to ode mě vyžaduje mou naprosto plnou pozornost. Měl jsem dojem, že všichni potřebují mou pomoc, každá situace potřebuje moji podporu. Žil jsem pocitem, že mě v oddíle všichni potřebují a že jsem nepostradatelný. A tak se mi na prvním táboře stalo, že jsem každou noc vstával k několika plačícím dětem a spal jsem zhruba 3 až 4 hodiny denně. Měl jsem potřebu být aktivní v každé hře, v každé zápletce. Byl jsem přesvědčený, že tím dávám oddílu maximum a že to naprosto plně nasazení je jediné dobře. Až únava a moji vrstevníci z oddílové rady mě začali upozorňovat, že v tomto ohledu nejdu zdravou cestou. Někteří členové oddílové rady si začali stěžovat, že nedostávají dost prostoru pro vlastní seberealizaci a že se cítí na táboře zbyteční, když se snažím všechno dělat já. Po svých prvních táborech v roli vedoucího jsem skoro vždycky onemocněl. Začal jsem si postupně uvědomovat, že nejsem nepostradatelný. Že je pro děti často přínosnější a zdravější, když si své situace vyřeší samy bez okamžité pomoci vůdce, že ostatní členové OR chtějí být také aktivní a je pro všechny mnohem více rozvíjející, když se podílejí na vedení podobnou měrou. Došlo mi, že přijímat zodpovědnost za úplně všechno, je pro mě i moje okolí destruktivní. Stačilo jen vhodněji rozložit aktivitu a zodpovědnost a celý oddíl začal fungovat zdravější skupinovou dynamikou. ✦ **TOMÁŠ KŘENEK – TOMEK, dřívější vůdce oddílu Šedá střela a výchovný zpravodaj střediska (Plzeň), nyní příležitostný instruktor kurzů.**

Já jsem byla do vedení oddílu hozena jako neplavec do vody. Kvůli náhlé absenci vedoucích jsem najednou měla vést oddíl skautek, ze kterého jsem vzešla. Chyběla mi přirozená autorita, holky mě braly spíš jako svou kamarádku. Vzhledem ke svému nízkému věku a nulovým zkušenostem s vedením jsem vůbec nevěděla, jak si s tím poradit a jak situaci správně řešit. Chyběl mi někdo, kdo by mi dělal mentora a správně mě nasměroval. Na schůzkách a výpravách jen měla jen „dospělácký“ dozor. K tomu všemu jsem si v té době myslela, že jsem „snědla všechnu moudrost světa“ a že všemu rozumím, vše vyřeším a zvládnou. Zavládl chaos, následovalo mé zvyšování hlasu, hrozby trestů, zkrátka samé příkazy, hádky a žádná plodná diskuze. Začala jsem se v tom opravdu nebezpečně potácet. Až když mi holky z oddílu nastavily zrcadlo a řekly mi, že se mnou nejsou spokojené a nechtějí mě za vedoucí, chytila jsem se za nos. Z vedení oddílu jsem odešla. Po konzultaci s vedením střediska jsem nejdříve absolvovala ČLK a VLK, a také jsem navštívila několik seberozvojových kurzů. Samozřejmě jsem také dospěla, získala životní zkušenosti i zkušenosti na skautské cestě. A pak jsem se opatrně, po malých krůčcích k vedení vrátila. Ale našla jsem se u úplně jiné výchovné kategorie, dnes vedu rovery a rangers.

✦ **MARTINA FIDLEROVÁ – PLAMY, skautská nadšenkyně do všeho, co se týká roveringu a vzdělávání dospělých. Členka týmu Závodu tří vrchů.**

LADA MATYÁŠOVÁ – LADUŠ

Působí ve vedení 3. dívčího oddílu skautek Strážkyně přátelství v Šumperku.

Respektovat a být respektován

Koncept výchovy, komunikace, motivace a vztahů *Respektovat a být respektován* manželů Kopřivových vyšel poprvé na světlo světa v roce 2005. Od té doby se kniha dožila dvojího přepracování a v současné době se pracuje na dalším, protože každý náklad je prakticky ihned rozebrán.

Nosnou myšlenkou konceptu je rovný přístup založený na neautoritativním vztahu a přímé empatické komunikaci. Pracuje s pěti základními prvky respektující komunikace, kterými jsou:

- Vyjadřovat se k situaci, věci (Hrnek je rozbítý.)
- Držet se přítomnosti, tady a teď (vyhýbat se vyčítání – nikdy, pořád, ...)
- Přibrat ke spoluúčasti (Co navrhuješ? Co teď s tím?)
- Komunikovat pozitivně (Sdělovat, co se může. Všimát si toho, co je v pořádku, oceňovat.)
- Uvědomovat si emoce a potřeby a komunikovat o nich (vlastní i druhého člověka)

Pro naplnění těchto zásad pak můžeme používat pět jednoduchých komunikačních dovedností:

- Popis (konstatování, oznámení)
- Informace (sdílení vlastního pozorování)
- Přibrání ke spoluúčasti
- Já-sdílení
- Empatická reakce

Respektujícím vztahem sdělujeme: Toto je potřeba udělat proto a proto, jinak by to mělo takové a takové následky. Je to na tobě, věřím, že sám rozhodneš, co je správné. Tímto nastavujeme rovnocenný partnerský vztah. Nikdo není v pozici moci, nikdo není osočován nebo hodnocen. Komunikace probíhá oboustranně, je upřímná a emotivně nevyhocená.

Kniha **Respektovat a být respektován** se věnuje více do hloubky efektivním komunikačním dovednostem a motivačním strategiím. Společným jmenovatelem je zde právě respekt – přesvědčení, že nikdo nemá právo utlačovat svobodnou vůli druhých a vnucovat jim svou. Záměrem je směřování k dohodám a spolupráci (namísto soupeření), které přinášejí uspokojení a užitek všem zúčastněným.

Psychologové Tatjana a Pavel Kopřivovi tento koncept šíří prostřednictvím kurzů již déle než 15 let. Žijí spolu 31 let a vychovali 5 dětí. Více je možné dozvědět se na respektovat.com.

Umět se domluvit

Komunikace s dětmi bývá náročná. Jak ji zvládnout, aniž by musel být někdo poražen? Cestu ukazují knihy postavené na respektu k sobě navzájem a ke společným hranicím

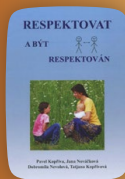
Sestavil Tom.

Výchova bez poražených – jak mluvit s dětmi, aby byly ochotné naslouchat? Tato kniha se zaměřuje především na konfliktní situace a jejich praktické zvládnání. Vhodná je pro rodiče i skautské vedoucí. (Thomas Gordon, 2000/2012)

Vychováváme děti a rosteme s nimi – jak s dětmi budovat celkově zdravý vztah? Takový, který nezraňuje, a zároveň nás dlouhodobě posouvá dopředu? Východiska nabízí americká terapeutka. (Naomi Aldort, 2005/2010)

Respektovat a být respektován – viz sloupek vlevo. Publikace právě znovu vychází v novém, rozšířeném vydání u nakladatelství Peoplecomm. (Tatjana a Pavel Kopřivovi, Jana Nováčková, Dobromila Nevolová, 2005/2020) ✕

TOMÁŠ KŘENEK – TOMEK
Dřívější vůdce oddílu a výchovný zpravodaj střediska, nyní instruktor.

(Ne)nesitelná lehkost výchovy

Často vzpomínám na rozhovor, který jsem vedl s kamarádkou ve dnech, kdy jsem přebíral vedení skautského oddílu, současně jsem dokončoval diplomku a zvažoval, jestli se stát učitelem. Živě si pamatuji, jak mi říkala, že by se vůdkyní ani učitelkou nemohla stát, protože by se bála, že může udělat spoustu chyb, způsobit dětem na celý život nějaký psychický blok a že se necítí být dostatečně dospělá a vyrovnaná sama se sebou na to, aby mohla někoho vychovávat. Když jsem si u každé z těch pochybností položil otázku, zda to není i můj případ, u všech jsem si připustil, že je. Jsem snad já někdo, kdo určitě neudělá žádnou chybu, někdo, kdo se cítí být plně dospělý? Ne. To určitě ne. Mám tedy počkat, až dozraje? Mám dojem, že bych se nedočkal. A že pokud by měli vzdělávat a vychovávat jen lidé, kteří jsou plně dospělí, vyrovnaní a nikdy nedělají chyby, nestal by se vychovatelem, učitelem ani rodičem možná nikdo. Chtěl bych být vůbec já sám vychováván někým, kdo tyto pochybnosti o sobě nevnímá? Někým, kdo je přesvědčen, že nedělá chyby, někým, kdo se považuje za zcela dospělého? Chtěl bych následovat podobného vzoru?

Ocitnout se v roli někoho, kdo výchovně působí na druhé, jistě představuje velkou zodpovědnost, odvalu i nároky na nás samotné. Jak tedy naplňovat svou výchovnou roli s potřebnou lehkostí, abychom se nehroutili pod její tíhou? Rád bych se s vámi podělil o čtyři svá osobní uvědomění, která mi v tom pomáhají:

— Snažím se vyvarovat těch nejvýraznějších výchovných nešvarů jako povyšování se nad děti, zesměšňování, manipulování, příkazování (a dalších, o kterých pojednává článek *Co dětem nedělat* na str. 4–9).

— Nemusím a ani nemůžu být ve výchovné roli dokonalý a bezchybný. Není potřeba mít paralyzující strach z vlastních chyb, protože bez nich to nejde. Možná právě zakazovat si chyby, představuje tu největší chybu. Mám-li si vybavit situace, které mě nejvíce posouvaly, byly to právě chyby. Moje vlastní, chyby dětí, přiznané chyby vedoucích. Myslí si, že ukázat holkám a klukům, jak přiznat svou chybu, jak s ní pracovat, vyrovnat se s ní a poučit se, je pro děti výrazně cennější než působit jako dokonalý superskaut.

— Začal jsem dětem více důvěřovat. Uvědomil jsem si, že na mém výchovném působení nejsou závislé. Mají svou vlastní cestu a z mého zdařilého i nezdařilého výchovného působení si stejně vyberou jen to, co chtějí a potřebují.

— Své výchovné působení jsem přestal vnímat jednostranně. Přestal jsem vidět sám sebe jako někoho, kdo vychovává, a děti jako objekty výchovy. Celý proces беру jako partnerské učení se a ovlivňování se navzájem. Určitě ne méně než od svých profesorů, vůdců a vychovatelů jsem se v životě naučil od dětí v oddíle, studentů ve škole a svých neteří. A teď mě nejvíce vychovává můj syn. ✕

Štěpán Káňa – Káně
Hnízdí na jihu Moravy. Spolupodílí se na vedení střediska.

Kde se vzaly ve skautingu všechny ty výchovné nešvary?

Je zřejmé, že všechny věci kolem nás mají nějaký původ, své kořeny. Vždyť „Není kouře bez ohýnku,“ říkává se. Tak i nevhodné chování k dětem má svůj původ a příčinu. Poslední dobou jsem často přemýšlel, kde se všechny ty tresty a neférový přístup k dětem v našich oddílech vzaly. A protože jsem měl pocit, že mi pátrání po příčinách těchto nešvarů může pomoci i k lepšímu porozumění tomu, o co se v rámci skautské výchovy snažíme, tak jsem se pustil do pátrání. Na následujících řádcích uvádím pár nalezených střípků, o které bych se rád podělil.

Začal jsem literaturou. Při listování staršími skautskými příručkami (počínaje **Skautingem pro chlapce** či **Základy junáctví**) jsem nenašel skoro žádné zmínky o trestech, ponižování či jiných výchovných „prohřešcích“ (převážná část z nich se zabývá programem a skautskou praxí). Mile mne oproti tomu překvapily Fanderlíkovy Listy Jurovi, ve kterých autor radí: „Netrestej nikdy jednoho více, druhého méně. Nejlépe netrestej vůbec...“ Jak revoluční, zvláště v době (období první republiky), kdy fyzické tresty u dětí byly ve velké části společnosti na denním pořádku.

Stopu trestů nebo jiných prostředků, které nemusí být všem příjemné, jsem našel v knize **Skautský oddíl** (Junák, TDC 2014). V „Pětce“, tedy v 5. pražském oddílu se inspirovali četbou námořnických románů a zavedli tak i tělesné tresty – kopanec, čelíčko, podtažení pod pramici.

Před Vánoce jsem se pak zúčastnil zajímavé diskuze. Baval jsem se s bývalými členy svého oddílu o nevhodném chování k dětem a o trestech. Tito „pamětníci“ vzpomínali na házení do vody či kopřiv, dřepování, strašení oddílovým strašidlem, na mazáctví starších členů nebo i na prvky šikany. Jako jeden z původů označili vojenskou službu, která byla pro všechny mladé muže povinná až do roku 2005. Zajímavá byla poznámka, že házení do vody za neuklizený stan nebylo účinné a k úklidu dotyčného stejně nedonutilo.

Dalo by se pátrat dál. Zkuste to také. Odpověď „přece se to dělalo vždycky“ nebo „já také musel“ vás přeci nemůže uspokojit! Čtěte, debatujte se staršími a vyptávejte se jich. Své poznatky pak diskutujte v oddílových radách. Na věci se však zkoušejte dívat optikou té doby a nehodnotit. (Např. těžko vyčítat prvorepublikovému učiteli, že používal rákosku). Nezapomínejte však jednotlivé informace ověřovat z více stran (zdrojů). Pravděpodobnost, že se zmýlíte, tak bude mnohem menší. ✕

4camping.cz

Největší nabídka outdoorového a turistického vybavení v ČR!
250 značek • 185 000 ks zboží skladem • 2 660 výdejních míst

99 % zákazníků
doporučuje

vše skladem,
zítra u vás

poradíme s výběrem
telefon, e-mail, chat

250 značek, největší
výběr na jednom místě

SHOWROOM 10 000 m²

VÝSTAVA STANŮ
29. 5. – 16. 8. 2020

VÍCE INFO

www.4camping.cz
www.vystavastanu.cz

PRODEJNY

Praha (4x), Brno, Plzeň, Ostrava,
Hradec Králové, Liberec, Bratislava,
Pasohlávky, Vranovská pláž

Potřebuje Junák Kodex jednání dospělých?

LIBOR ČERMÁK

Roverský zpravodaj okresu Blansko,
instruktor VLK Falconeri a ČK Punkva.

JAN TOBEK – KULDA

Pořádá Závod tří vrchů. V roce 2013
si „stříhl“ Obrok (ten s povodní).

ANO

Myslím si, že *Kodex jednání dospělých* je v Junáku dobrý nápad. To, jak se souhrnu doporučených pravidel bude nakonec říkat, asi není až tak podstatné, nicméně dle mého názoru je rozhodně vhodné, aby existoval.

Proč? Protože v něm vidím nejen výraznou pomůcku pro dospělé nováčky, ale možnou nápovědu a zrcadlo pro ty, kdo jako dospělí v Junáku již delší dobu pracují. Je třeba si uvědomit, že *Kodex* má (dle autorů) sloužit pro vytváření bezpečného prostoru pro mladé lidi, kterým jsou dospělí vzorem a kteří je vedou.

Jsem velice rád, že se tímto tématem někdo začal zabývat, protože fyzickou bezpečnost je už celkem běžné v hnutí řešit (díky bohům), ale psychická bezpečnost (jejíž ošetření je dle mého názoru jednou z podmínek vzniku bezpečného prostředí) je alespoň podle mých zkušeností opomíjena a některými považována za výmysl pro „dnešní přecitlivělou mládež“.

Zúčastnil jsem se několika debat na toto téma a mnohokrát jsem slyšel, že zkušení vedoucí, kteří pracují s dětmi 20 let, nic jako *Kodex* nikdy nepotřebovali nebo že dnes už jsou děti strašně přecitlivělé. Oba tyto názory mě utvrzují v tom, že malé zrcadlo nemůže uškodit. I kdyby mělo sloužit jen k tomu, aby si zkušení dospělí opravdu mohli říci: „Jasně, tohle všechno v pohodě zvládám a vím, jak pracovat s odlišnostmi dětí.“

Jak jsem již ale zmiňoval na začátku, hlavní přínos vidím v pomoci (nejen) dospělým nováčkům. Trendem dnešní doby v Junáku je, aby rodiče (nebo jiní dospělí) vedli naše družiny nebo jinak pracovali v oddíle nebo aby oddílový rádce zapojil super kamaráda, kterého by asi bavilo skautovat u oddílu. Kdo jim ale řekne, jak se mají chovat? Většinou se dozví o třech principech, skautské metodě, programových nástrojích, ale řekne jim někdo také to, jak a že mají rozpoznat své hranice? Rozpoznat, kdy už je toho na ně moc? Že si mají od práce v oddíle udržovat určitý odstup?

Ano, pokud je to zrovna napadne, oddíloví vůdci a vůdkyně toto (a spoustu dalších věcí) zmíní. Ale co když ne? Co když na něco podstatného zapomenou? A tady vidím další možné využití a smysl pro existenci kodexu – mohl by se stát pomůckou pro patrony. Sloužil by tak jako přehled základních bodů, které by měl každý nováček (nejen) ve vedení dodržovat, na které se může kdykoliv podívat a může se ptát, když mu nebude něco jasné.

Vycházím z osobní zkušenosti, kdy jsem v 18 letech přišel ke skautingu a vedení družiny jako slepý k houšlím a vlastně jsem nevěděl, co si můžu a nemůžu dovolit. A spouta věci jsem bohužel pochopil až za pochodu a když bylo pozdě. Nenechávejme si tedy své zkušenosti pro sebe a pomozme novým nadšeným dospělým.

NE

Kodex je něco, co existuje i mimo skautskou organizaci. Jeho smyslem obecně bývá jasné stanovení principů a pravidel jednání. Nemáme však toto v Junáku již dostatečně podchyceno jiným způsobem?

Naše organizace je veřejností vnímána jako morální autorita s velkým společenským kreditem. Všichni vědí, že Junák vychovává jedince s vysokou společenskou odpovědností. Každý člen, který to s naší organizací myslí dobře, by tedy měl mít zájem svým chováním dle svého nejlepšího svědomí a svědomí přispívat tomuto dobrému jménu.

Součástí skautské výchovné metody, základního prvku výchovy v Junáku, je deset bodů skautského zákona, kterými by se měl každý skaut řídit. To jsou jasná pravidla jednání. Principy jsou zase jasné ze stanov Junáka.

Dále tu máme sliby pro světlušky, vlčata, skautky, skauty a činovníky. Těmi na sebe přejímáme odpovědnost a veřejný závazek chovat se dle skautských ideálů.

Zásady profesionálního postupu práce, nejen s dětmi, pak řeší spousta metodických příruček, kurzů a škol, které Junák má. Na nich držíme a předáváme vysokou a jednotnou úroveň výchovných zásad.

Pokud je tady potřeba vytvářet kodex, který jen popisuje to, co už je dáno jinak, není asi něco v pořádku. Debata na sněmu by tedy neměla být o tom, zda je navrhovaný obsah *Kodexu* v pořádku, ale zda všichni dospělí členové chápou a správně předávají hodnoty organizace. Pokud ne, je potřeba tento problém řešit, tedy zjistit, co je jeho příčinou a jak to zlepšit.

Myslím, že potřebu vytvoření *Kodexu* vyvolává nedostatek vedoucích. Noví vedoucí se k vedení oddílů dostávají nedostatečně připravení a prověřeni. Běžnou praxí je, že oddíl vede člověk, kterému je stěží osmnáct let a činovnické kurzy a zkoušky se řeší až někdy později.

Tito lidé díky nedostatečným zkušenostem neřeší situace tak, jak by bylo vhodné a tím si přidělávají další problémy. To pak vede k vyhoření a Junák o tyto členy přichází.

Cest, jak tento problém řešit, je mnoho. Expertů má na to Junák víc než dost, stačí jim naslouchat. Z mého pohledu je nejlepší cestou striktně oddělit roli vedoucího organizační jednotky a roli tvůrce programu a zajistit oběma systematické vzdělávání s věrohodnou certifikací. Dalším řešením pak je obsazovat funkce na základě jasně specifikovaných skautských a civilních zkušeností. To by vedlo k tomu, že na oddíly budou dohlížet zkušení „pardálové“ a příprava programu a jeho realizace budou zkušenostmi a příležitostmi pro mladé.

Hledejme tedy na sněmu řešení problémů, které nás trápí. Nebavme se o věcech, které jsou sice líbivé, ale nic neřeší. Nestavme Potěmkinovy vesnice, to není hodno Junáka. ✘

Je vhodné, aby Junák hostil v roce 2031 27. Světové skautské jamboree v České republice?

EVA DREYFUS & TOMÁŠ PFLANZER

Eva s Tomem dělají marketing pro projekt Svojsíkův sen.

JAROSLAV PETŘÍK – AUSTRALAN

Vedl oddíl v Bludově, nyní vede vlčata v Mnichovicích a zastupuje vůdce Jesenické lesní školy.

ANO

NE

To, že pořádání světového skautského jamboree v Česku přinese vyšší prestiž jak Junáku, tak i celému Česku, je známé. Ty nejdůležitější přínosy, které nejsou na první pohled vidět, budou především na základních skautských úrovních.

Tým složený z členů Junáka a profesionálů z jednotlivých oborů pomůže zajistit tuto akci tak, aby z ČR vytvořil domov pro 50 000 skautů z 200 zemí světa. Skauti získají to nejdůležitější – zkušenosti, ke kterým se jinak málokdo dostane. Jamboree nabídne příležitosti v širokém spektru pozic, které od počátku plánování až po jeho realizaci pomůžou mnohým k práci na projektech nejen s obrovským přesahem, ale také na mezinárodní velikosti.

Víme, že pro nás je nejdůležitější práce s dětmi a získávání zkušeností v oddílech, na jamboree dojde k jejich výměně a zisku zcela nových – a to nejen znalostí, ale i přátelství. Skauti by měli vidět i za obzor, a tato mezinárodní událost pomůže naše obzory rozšířit. Právě světovost přitáhne i nové sponzory, od kterých můžeme i po akci získávat zdroje na nové či modernizované klubovny, tábořiště a základny, které potřebujeme. Všichni si také jistě uvědomujeme, jak je to s novými vedoucími. Jamboree bude tou událostí, která nám pomůže k nárůstu právě těchto chybějících lidí. A co skautská rezervace, o které již dlouho sníme? Toto jsou všechny ty „drobnosti“, které sice nejsou na první pohled vidět, avšak skautům je tento, zatím jen Svojsíkův, sen dokáže přinést.

Celé jamboree je samozřejmě velkým a nákladným podnikem, který nebude možné realizovat bez široké podpory. Právě díky tomu by se apolitický Junák mohl stát právě tím, kdo v dnešní rozpolcené a polarizované době pomůže spojit osoby napříč politickým spektrem a sjednotit zbytek společnosti nad jedním společným snem. A to nejdůležitější – jamboree pomůže více sjednotit i Junáka. To, co tady píšeme, se může zatím zdát stále jen jako slib či moc velký sen, ale všichni okolo projektu Svojsíkův sen usilovně pracují na tom, aby právě tyto hodnoty a velké přínosy pro každého člena byly zanesené v základní myšlence světového jamboree v České republice.

Jeden skaut kdysi řekl, že všechny naše sny se mohou splnit, pokud máme odvalu je prosadit. Tím skautem byl Walt Disney. Pojdme tedy, bratři a sestry, najít odvalu a společně v Česku udělat světové skautské jamboree!

Souhlasím s argumenty, které uvedla Výkonná rada (VRJ, bit.ly/stanoviska): Uspořádat tak velkou akci zatím nemáme a teď není vhodná doba se to učit, neboť máme důležitější věci na práci. Světové skautské jamboree (WSJ) si žádá mnohonásobně větší rozpočet, než jaký je Junák zvyklý řídit, a mnohem více dobrovolníků, než ty největší akce, jaké jsme dosud pořádali. Přípravy by zabraly mnoho let a WSJ by vysálo spoustu peněz a energie. Peněz, které jsou potřeba pro stavbu nových kluboven. Energie, kterou potřebujeme u oddílů a středisek.

Junáku se daří a roste, na mnoha místech však spíše přerůstá. Spousta holek a kluků by chtěla skautovat, místo toho čekají v pořadnících. Klubovny i tábořiště jsou nacpané k prasknutí. Nedávná diskuze na Skaut fóru, jak oddíly vybírají, kdo pojedou na tábor, mě velmi zarmoutila. Zvládnout náš vlastní růst je pro Junák tou největší a nejdůležitější výzvou na následující desetiletí. A nejde jen o zvyšování počtu členů, ale také kvality naší práce. Vzdělávací kurzy jsou letos plné a zůstává dlouhý převis náhradníků. Někteří čekají na místo na vůdcovském lesním kurzu i několik let. Pořadatelství WSJ by zamklo směřování Junáka a znemožnilo tak rozvoj v klíčových oblastech, ve kterých se rozvíjet potřebujeme.

V celé diskuzi mě však mrzí, jak obě strany komunikují. VRJ se správně ptá: *Proč bychom to měli dělat?* Ale pomíjí jasnou odpověď: Protože je to naše nepsaná povinnost co by člena WOSM a aktivního účastníka jiných jamboree. Podobně jako by bez pořadatelského závazku středisek nebyl Svojsíkův závod, tak bez přispění národních skautských organizací nebude ani jamboree. VRJ skvěle vysvětluje, proč bychom neměli pořádát WSJ v roce 2031, ale neříká, co se musí stát, abychom WSJ mohli pořádát později.

Tým Svojsíková snu zase nedostatečně zareagoval na změněnou situaci, kdy se jediným kandidátem na pořadatelství jamboree 2027 stalo Polsko. Je nepravděpodobné, že by následující jamboree mohla pořádát hned sousední země, přičemž samotná kandidatura je investice v řádu desítek milionů korun. Bylo by konstruktivnější, kdyby Svojsíkův sen přiznal: „2031 to nevyhrajeme, ale pojdme to zkusit později.“ A kdyby VRJ namísto paušálního odmítnutí řekl: „2031 je moc brzo, ale pojdme to zkusit později.“ Třeba by pak vznikl prostor pro diskuzi, kdy je to správné „později“. ✘

Tři orlí pera dnešní doby

KATEŘINA VEČERKOVÁ
vedoucí žabiček v Opavě

Představte si, že *Tři orlí pera* jsou zbrusu nová výzva. Kdyby vznikala nyní, jakou bychom ji vytvořili? Shodovaly by se úkoly a délka jejich plnění s těmi, které známe dnes? Cílily by na překonávání se v těch samých oblastech, nebo by tvůrcům přišly výzvy příliš zastaralé, překonané?

Na jednom ze setkání k blížícímu se Evropskému jamboree jsme se snažili na tyto otázky najít odpovědi společně s ostravskými skautky ze Střediska svatého Jiří a Přístavu Eskadra. Při bouřlivé debatě nad změnou některých bodů padaly různé návrhy: zařadit čtrnáct dní bez elektroniky, připojit lovení malé zvěře nebo vylepšit poslední bod na výsadek jen s tím, co zrovna má skaut na sobě a co málo si (ne)sbalil s sebou. Podle ostravských skautů by bylo skvělé mít výzvu lépe popsanou a nastavit jí jasná pravidla. Zároveň se však obávají, že by tak mohla ztratit své kouzlo.

Pro mě je zásadním motivem celé výzvy návrat do přírody, a to je něco, co bychom podle mého názoru měli ve výzvě zachovat. Někdy mívám pocit, že si lidé nejsou plně vědomi svých děl a nedokážou jim naslouchat. Ani každodenní shon a touha být všude včas nám příliš nedovoluje zastavit se, vnímat svět okolo a nás samé. Kdy naposledy jste třeba zkoumali svůj tlukot srdce? A víte, kolikrát mrknete za minutu? Kdy naposledy jste se podívali na nebe a pozorovali tvary mraků?

Když jsem plnila ve svých patnácti *Tři orlí pera*, začala jsem si uvědomovat věci, které pro mě byly do té doby samozřejmé – svou schopnost mluvit, jíst a spoléhat se na pomoc a rady lidí okolo. Výzva je pro mě krásná právě tím, že si díky ní tyto věci můžeme více uvědomit. Nejde jen o držení jazyka za zuby, stažený žaludek z černého čaje a nedohledatelný úkryt. Zásadní je podle mě to, že díky výzvě může každý z nás začít přemýšlet nad tím, kdo je, kde je a kolik dokáže obětovat. Potlačení automatických procesů, které jednotlivce ovládají každý den, a sebeovládání nás přivádějí na nové poznatky a myšlenky. Výzva se dá prožívat různě, ale vůbec není nutné se dohnat spirituálních extrémů. Duchovní propojení s přírodou může proběhnout i bez nich.

Umím si představit, že by jednotlivá pera zastupovala výzvy dlouhodobějšího rázu nebo obsahovala třeba výsadek, který zmiňovali skauti v debatě. Určitě by to prohloubilo prožitky i snahu skauta. Ať už by oblasti byly stejné jako ty dnešní nebo úplně nové, podle mě by hlavní myšlenka v celé výzvě zůstala. Zahájila by cestu sebeuvědomění a soužití s přírodou. ✕

Děkuji. Prosím.

VENDULA BUŠKOVÁ – VĚŇA
místonáčelní

Tento týden jsem doma s nemocnými syny. Je to takový návrat na rodičovskou dovolenou, můžeme si celý den hrát a člověk si připomene, jak je to náročné stále vymýšlet novou zábavu, která je udrží v klidu. Se starším synem musíme ve chvílích, kdy mu je lépe, dohánět učivo druhé třídy. Do předmětu Český jazyk jsme při té příležitosti četli článek o tzv. kouzelných slovech – „děkuji“ a „prosím“ – a potom jsme si o tom všichni trochu povídali. Mluvili jsme o tom, za co rádi děkujeme a jak se cítíme, když někdo poděkuje nám. V první chvíli jsem si říkala, že jsou to takové základy, které se učí děti už v mateřské školce, ale pak jsem si uvědomila, že mi ten rozhovor připomněl některá důležitá životní ponaučení týkající se děkování.

Například to, že i poděkovat je někdy umění. Poděkovat za něco výjimečného nebo překvapivého, to člověka napadne tak nějak hned. Ale ocenit práci dlouhodobou nebo rutiní, k tomu už je potřeba hlubší úvaha. Taková práce totiž často není moc vidět, protože ji někdo dělá už dlouho a často se s tím nijak nechlubí.

V loňském roce jsem si uvědomila, že poděkování se nemá odkládat. Když jsem se vrátila po rodičovské dovolené zase do práce, začala jsem čas strávený v městské dopravě využívat k četbě. A zaměřila jsem se na literaturu popularizující české dějiny 20. století. Nemohla jsem tedy minout několik děl od Jíry Stránského. Jeho osud mě hluboce zasáhl a v hlavě jsem si sumírovala dopis, ve kterém bych mu vyjádřila úctu a vděk a poděkovala za životní inspiraci. Jenže jsem ho nestihla napsat a Jiří už tu s námi není.

Jak pochvalou vyjádřit díky za práci? Nejpozději na čekatelkách jsme určitě všichni slyšeli doporučení „chval veřejně, ale kárej mezi čtyřma očima“, a proto se snažíme vyjadřovat uznání například pomocí různých rituálů, které mu dodávají slavnostnější atmosféru a vyjadřují úctu k práci druhých. V Junáku je možné vidět různé formy poděkování, například dřevěný odznak „Díky Ti!“, krajská vyznamenání, speciální slavnostní akce pro vybrané činovníky až po nejvyšší skautské řády. Než jsem se stala členkou náčelnictva, frčky a vyznamenání mě mýjely a nepřikládala jsem jim velký význam. To se ale postupem času měnilo, hlavně když jsem potkávala konkrétní vyznamenané osobnosti a viděla práci, která za nimi zůstala. V paměti mi dlouho zůstane návštěva u Vlasty Mackové, když v roce 2015 slavila 95. narozeniny stále obklopena mezinárodní skautskou korespondencí.

Zamýšleli jste se někdy nad tím, že i přijmout ocenění může být pro někoho těžké? Může člověka uvést do rozpaků, ale také jsem se setkala s tím, že do rozpaků byl uveden ten, kdo ocenění předává. To když vyznamenaný ukázal, že danou formu ocenění neuznává. To pak může zabolet a ráda bych, abychom se i nad tímto dokázali zamyslet a dokázali nejen oceňovat druhé, ale také ocenění od druhých s pokorou přijímat. ✕

NOVÝ STAN, NEBO STANOVKA?

Obratíte se
na nás!

Stan SAHARA

ideální pro dlouhodobé používání v přírodě
100% bavlna, nebo bavlna + PES
jedenáctihran, průměr 4 nebo 5m
varianta s podlahou i bez

informace:
Lucie Adámková
tel.: 605 700 619
adamkova.lucie@svitap.cz

Stanovka

pocitivá česká výroba
bavlna, bavlna/polyester
široká škála barev a úprav
gramáž od 300g/m², šíře 145cm

informace:
Ivana Horáková
tel.: 605 700 621
horakova.i@svitap.cz

www.svitap.cz

ENT – ONDŘEJ BĚNEK
Dosluhující mediální zpravodaj
pro okres Ostrava, živnostník.

*Pokrok nezastavíš
ani ve skautingu,
a to je dobře*

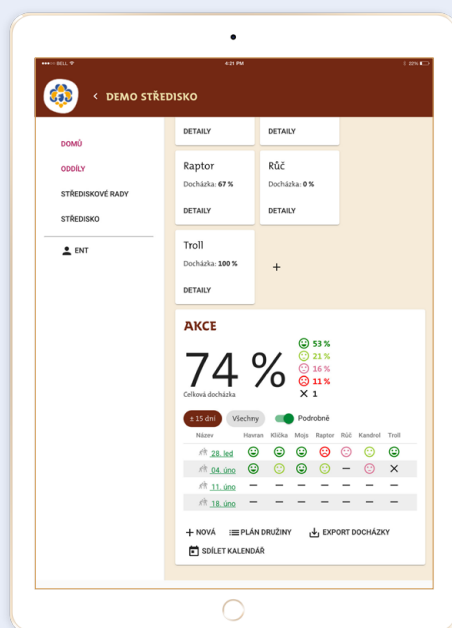
*Mobilní aplikace
skautappka.cz*

„Nedávno jsem našel SkautAppku pro vůdce. Plánování výpravy na jeden klik – a na oddílovém webu je hned nová událost i podrobnosti. Rodiče a skauti dostali e-mail ‚Nová výprava, jedeš?‘ s výzvou k odpovědi. Všem se aktualizoval kalendář.

Zapomněl jsem na hrad! Stačila zpráva v appce ‚Vem si +50 Kč‘, již dostali ti, co jedou. V appce jsem mrknul na program akce. Ujel nám bus – jedním klikem jsem napsal rodičům a místo stresů jsme hráli hry. Cestou zpět jsem vyplnil docházku a všem se poslala zpětná vazba. Když je jakýkoliv problém, vím o něm včas.

Do appky jsem dal fotky – hned se objevily na webu i Facebooku. Stáhl jsem si docházku do Excelu. Ve skautingu ctím historii a hodnoty, co mě ale nebaví, to přenechávám appce. A pak že skaut není in...“

Utopie? Brzy realita. SkautAppku používá už 400 oddílů. Něco ještě neumí, ale už teď pomáhá. Zkus ji. V červnu tě čeká delší článek. Jsi zván na workshopy, webináře, nebo na Křižovatku, kde přibudou články. Tým SkautAppky ✕

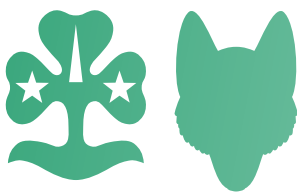

INZERCE ↑

Kluci i holky hledají stejnou Pravdu a Lásku

**Jedním z předsněmovních
témat je revize ideje vlčat
a světlušek. Vedoucí pracovní
skupiny Ondřej Vokál – Vokin
odpovídá, jak ke změnám
přistupovali**

Rozhovor vedla Emča.

Proč bylo na posledním valném sněmu rozhodnuto, že má být idea vlčat a světlušek změněna?

Valný sněm se problematice věnoval na popud kraje Praha. A jelikož názor, že se máme vážně zabývat zněním slibu, zákona a hesla vlčat a světlušek, sdílela nadpoloviční většina delegátů, sněm nám takový úkol uložil. Navrhovatel to odůvodnil tím, že je vhodné ideu přizpůsobit současnému jazyku a vnímání dětí. Také některé krajské sněmy uváděly potíže s idejí u koedukovaných oddílů. Požadavek na změnu tedy na sněm pronikl odspodu. Ukázalo se, že část vedoucích a dětí má potíže s porozuměním současnému znění a s jeho používáním v oddílech, tedy například se symbolickým rámcem, poslušností a podobně.

Mohl bys tedy přiblížit hlavní změny, které jste v ideji navrhli?

Za nejzásadnější změnu považuji sjednocení idejí pro holky i kluky, pro světlušky, žabičky, vlčata i vodní vlčata. Další změnu v návrhu představuje omezení zapojení symbolického rámce ve znění ideje. Symbolický rámec Knih džunglí a Kouzelné lucerny by byl nově zastoupen jen v symbolickém označení dětí žabičkami, světluškami a vlčaty.

Jak vznikla pracovní skupina a kdo se do ní zapojil?

Na Poradní skále, která se uskutečnila půl roku po Valném sněmu, jsme o idejí uspořádali debatu, a nastartovali tak celý revizní proces. Na podzim se ústřední orgány domluvily, že založí pracovní skupinu Náčelnictva, která

se tématu od té doby intenzivně věnuje. Pracovní skupina sdružuje členy Náčelnictva, Výkonné rady, Skautského institutu, Odboru vlčat a světlušek, současně i dřívější vzdělavatele a vychovatele.

Mohl bys přiblížit proces, jakým pracovní skupina postupovala?

Revize začala na podzim roku 2017, kdy jsme zahájili kvantitativní výzkum práce se současným slibem, zákonem, heslem a příkazem, jehož se zúčastnilo 643 vedoucích. Po seznámení se s výsledky Náčelnictvo rozhodlo, že máme provést kompletní revizi, abychom zjistili, zda nenajdeme k současnému stavu lepší alternativy. Před výzkumem jsme totiž pracovali také s variantou, že bychom zavedli pouze dílčí jazykové korekce bez hlubších změn významu. Ale po obeznámení s výsledky výzkumu jsme se rozhodli pro ambicióznější variantu.

Na jaře 2018 jsme tedy připravili první sérii veřejných debat, při kterých jsme společně pátrali po hodnotách, k nimž chceme světlušky a vlčata vychovávat. Výstupy z diskuzí jsme konzultovali s dalšími skautskými a civilními odborníky (při tzv. Kulatých stolech). V tento moment jsme se mimojiné rozhodli, že předložíme návrh společný pro holky i kluky, a to s méně zastoupeným symbolickým rámcem. Dalším úkolem bylo připravit samotný návrh (během zimy 2018/2019). Návrh jsme nechali projednat ústřední orgány. Po jejich souhlasu jsme jej zveřejnili do hnutí a zorganizovali další sérii debat, na kterých jsme sbírali připomínky. Připomínkování vyvrcholilo předsněmovou diskuzí, jež byla zahájena v červnu roku 2019 a bude ukončena před Valným sněmem. V mezidobí jsme o svých krocích informovali na Křižovatce, sociálních sítích a skrze e-mailové rozesílky.

Revize má, jako téměř všechny změny, své odpůrce i příznivce. Přece jen se jedná o zásadní zásah do něčeho, s čím jsme po desetiletí při výchově pracovali, z čeho jsme vycházeli. Co je podle tebe největším jablkem sváru?

Dnes už znám výstupy z předsněmovní diskuze, tak si mohu dovolit nechat svůj názor stranou a raději zprostředkovat názory vedoucích v hnutí. Jakákoliv změna má své principiální odpůrce. Důvodů pro odmítání změn je několik. Nejčastěji zaznívá, že nemáme měnit něco, co funguje, dále, že bychom neměli tak často měnit slib a zákon, které vedoucí považují za součást myšlenkových základů. Také se setkáváme s tím, že máme síly vložit raději do zlepšení práce se současnou idejí, tedy více a lépe vzdělávat vedoucí.

Pominu-li odpůrce změny jako takové, vzbuzují největší kontroverze vlast, poslušnost a čistota. Poměrně velká část činovníků je přesvědčena, že ve slibu dětí by měl být formulovaný jejich závazek k vlasti. Světlušky v dnešním slibu takovou formulaci mají, vlčata nikoliv. Mnoho vedoucích také postrádá zmínění čistoty v zákoně. Někteří ji chápou jako čistotu fyzickou – myji si ruce a starám se o své oblečení, jiní i jako čistotu duševní. Návrh zákona také mění přístup k poslušnosti; poslušnost starému vlku navrhujeme nahradit závazkem dodržovat pravidla (Čtvrtý bod zákona: Světluška/vlče dodržuje pravidla). Části vedoucích přijde tato formulace příliš striktní a svazující, ale větší částí naopak příliš liberální. Ti druhí pak většinou navrhují explicitní zmínění poslušnosti. →

I přes výše uvedené to prozatím vypadá, že většina hnutí je spokojená se směrem, kterým se revize ubírá, ale že chce o tématu více a déle diskutovat, aby se některé nejasné či sporné otázky vyřešily lépe.

Vedoucím, kteří nesouhlasí s předkládanou revizí, chybí například ve vlčáckém zákonu větší propojení se symbolickým rámcem. Proč jste se rozhodli, že sliby ani zákony nebudou odrážet symbolický rámec těchto kategorií, tedy Knihu džunglí a Kouzelnou lucernu?

Tato diskuze byla obzvlášť bolestivá. Nedošli jsme nikdy k jednohlasnému rozhodnutí. Většina z členů skupiny se symbolickému rámci věnuje na kurzech, hraje s dětmi hry z Knih džunglí, případně zpívá písně motivované těmito rámci. K rozhodnutí nás však dovedla zejména praxe v hnutí. Velká část (dost možná většina) oddílů (smeček a rojů) vlčat a světlušek je koedukovaná. Těmto oddílům činí rozdílné symbolické rámce a jejich zahrnutí do ideje problémy při každodenním fungování. Protože jsme nechtěli dělat čtyři verze, nebo dokonce osm verzí textu, což by způsobilo patrně ještě větší potíže, rozhodli jsme se pro jednu verzi. Dosavadní výsledky předšněmové diskuze naznačují, že tento krok je pravděpodobně správný – kvituje jej přibližně 70 % účastníků diskuze.

Co tedy bude dál se symbolickými rámci?

V žádném případě to neznamená, že bychom v Junáku rezignovali na Mauglího, Lucinku, Čolka nebo Žabku. Všechny tři symbolické rámce budeme nadále podporovat. V nejbližších letech budeme maximálně podporovat vzdělávání v práci s těmito rámci. Jsou totiž nedílnou součástí skautské výchovné metody. V hnutí bychom s nimi měli pracovat ať již jsou přímo napojené na ideu, či nikoliv.

Další velkou změnou je jednotné znění slibu i zákona pro vlčata a světlušky. Jaké hlavní pedagogické či jiné argumenty vás vedly k tomu, aby byla znění totožná?

Vybírali jsme z velmi rozdílných argumentů. Nedávno jsem navštívil jeden z krajských sněmů a při debatě o ideji se přihlásil bratr, který vysvětlil, že je už 15 let učitelem a že by měli mít kluci a holky zákony rozdílné, protože děti jsou v tomto věku velmi odlišné. Po něm se do diskuze přihlásil jiný bratr, který řekl, že už také dlouho učí a že si naopak myslí, že by idea měla být pro holky i kluky stejná. Tím chci tedy ilustrovat, že máme v hnutí na tuto problematiku zcela rozdílné názory.

Skupina se nakonec po diskuzích rozhodla předložit návrh znění, které bude shodné. Jsme přesvědčeni, že průměrný desetiletý chlapec je skutečně jiná bytost než průměrná desetiletá dívka. Tyto rozdíly však nemají žádný vztah k hodnotám, ke kterým je chceme vychovávat. Měli by snad kluci mluvit méně pravdu než holky? Měly by holky hledat Nejvyšší Pravdu a Lásku méně intenzivně než kluci?

Mohl bys tuto myšlenku upřesnit?

Tímto posunem neříkáme, že máme všem dětem bez výjimky připravovat stejný program. Ale měl by jasně ukázat, že myšlenkové základy skautingu se do hodnotového rámce slibu, zákona, hesla a příkazu promítají stejně u kluků

i u holek. Podotýkám, že s tímto závěrem se shodují tři čtvrtiny účastníků letošní předšněmové diskuze. Při rozhodování nás ujišťovala i znění našich sesterských organizací – porovnávali jsme je s Velkou Británií, Polskem, Švédskem, Slovenskem, Belgií, Rakouskem, Německem, Dánskem, Řeckem a Nizozemím.

Jak vnímají změnu vedoucí světlušek, kteří byli dlouhodobě se zněním slibu, zákona, hesla i příkazu spokojení? Inspirovali jste se při revizi právě u světlušek?

Neřekl bych, že jsme se inspirovali. Dospěli jsme rozdílnými postupy k podobnému výsledku jako sestry před 28 lety, kdy se měnil zákon světlušek. A ani bych nesouhlasil s tím, že jsou vedoucí světlušek výrazně spokojeni. Z prvotního průzkumu mimojiné vyplynulo, že heslo světlušek vnímá pozitivně jen 61 % vedoucích, kteří s ním pracují, a jen 42 % ho v programu občas použije. Příkaz se zase ukázal mnohem utajenější než ostatní prvky – zná ho jen 76 % vedoucích, kteří vedou světlušky. Znalost zákona a slibu dopadla výrazně lépe.

Paradoxně odhaduji, že vůdci a vůdkyně světlušek náš návrh přijímají lépe než vůdci vlčat. Může to být dáno tím, že vlčata mají silnější vztah ke svému tradičnímu symbolickému rámci, zatímco Kouzelná lucerna je stále ještě mladý symbolický rámec, který navíc v ideji není zastoupený. Ale na toto nemáme žádná čísla, jsou to jen mé domněnky.

Jaký praktický dopad by mělo přijetí výsledků revize? Jaké materiály pro tuto věkovou kategorii by bylo nutné změnit a upravit?

V tuto chvíli na ústředí pracují týmy zpravodajky pro program na revidované stezce pro vlčata a světlušky a na příručce pro vlčata a světlušky (*Svět vlčat a světlušek*). Do obou děl jsme stále schopni zapracovat jak současné, tak případně budoucí nové znění ideje. Záleží to zcela na tom, jak se k revizi postaví březnový Valný sněm. Pokud odmítne směr, kterým jsme se vydali, vyjdou všechny knížečky se současným zněním. Pokud si sněm vyhradí, že o konečné podobě ideje rozhodne sám až za tři roky, jistě vše vydáme se současným zněním a v budoucnu případně upravíme. Pokud ponechá Valný sněm konečné rozhodnutí v gesci Náčelnictva, budeme se snažit stihnout práce tak, abychom vydali jen jednu verzi všech materiálů – s novým zněním. Podotýkám, že i tak se budeme podstatnou část roku 2020 zabývat připomínkami vzeššími z předšněmové diskuze.

V materiálech uvádíte, že revidované pojetí je pro vedoucí jak s konzervativním, tak liberálním přístupem k výchově. Jak se vám tyto přístupy podařilo skloubit?

Snažili jsme se. Výše jsem ukazoval, jak rozdílné názory na jednotlivá podtémata v hnutí máme. Není tedy možné uspokojit všechny. A je to správně, že neuspokojíme všechny, protože na obou pólech stojí extrémy, které nejsou vhodné pro většinu našich smeček, rojů ani oddílů. V Junáku najdeme velmi liberální vychovatele, ale také velmi konzervativní. My všichni musíme ovládat umění tolerance a pokory, protože jsme součástí téměř 70tisícové rodiny, jejíž členové nikdy nebudou mít shodné názory. Myšlenkové základy máme však společné.

Předpokládám, že tou otázkou si také bereš na mužku poslušnost v zákoně. Navrhli jsme zákon jako soubor pěti pozitivních druhů jednání, kterým dítě rozumí. Bod o poslušnosti zní: „Světluška/vlče dodržuje pravidla.“ Věříme, že každé dítě rozumí významu slova „pravidlo“ a ví, co znamená, že jej dodržuje. Tato formulace může vést ve zdravých oddílech k přemýšlení o tom, proč pravidla máme, jak vznikají a proč je nezbytné se na ně v některých situacích spolehnout. Věříme, že tato formulace nabízí dostatek prostoru všem vedoucím a zároveň jasně ruší onu poddanost vlčáckého zákona. Když jsme si o poddanosti vlčete psali jako pracovní skupina s Balúem, měli jsme na to stejný názor. A říkám to s respektem ke všem skvělým Akélům, kteří umí se současným zákonem vlčat připravovat výborový program pro své svěřence.

Na co jsi nejvíce hrdý v souvislosti s revizí ideje?

Jsem velmi hrdý na to, jak velkou část hnutí se nám podařilo oslovit a zapojit do procesu a jak transparentně se nám daří postupovat, o což se velmi snažíme. Před Valným sněmem budeme mít na kontě 21 veřejných diskuzí v celé řadě měst (diskutovalo se na celostátních setkáních, kurzech a akcích SI), kterých se zúčastnily stovky skautských činovníků. Do předsněmovní debaty se zapojila už téměř tisícovka respondentů. Střediskové, okresní i krajské sněmy už přijaly několik desítek usnesení, která se tématu týkají. Nejvíce si tedy vážím šíře debaty, která se o ideji vede. Od začátku jsem totiž považoval za prioritu zapojení co nejvíce lidí do celého procesu i opravdovou komplexnost změny. ✘

ONDŘEJ VOKÁL – VOKIN

Od roku 2017 vede pracovní skupinu, která se věnuje revizi ideje u vlčat a světlušek. Vedl smečku vlčat i středisko v Kolíně, kde spoluzakládal Skautský institut. Organizoval Elixír i Poradní skálu. Člen náčelnictva, kandidát Valného sněmu 2020 na náčelníka.

	Návrh nového znění ideje	Současné znění	
	jednotné pro vlčata i světlušky	vlčata	světlušky
Slib	Slibuji, že se vynasnažím chovat podle zákona světlušek/vlčat a spolu s ostatními hledat nejvyšší Pravdu a Lásku. (K tomu mi dopomáhej Bůh.)	Slibuji, že se vynasnažím být poslušným vlčetem své smečky, se kterou budu hledat nejvyšší Pravdu a Lásku, a že každý den vykonám dobrý skutek. (K tomu mi dopomáhej Bůh.)	Slibuji, že se budu snažit hledat Pravdu a Lásku, být prospěšná své vlasti a zachovávat zákon světlušek. (K tomu mi dopomáhej Bůh.)
Zákon	1. mluví pravdu 2. překonává sama/samo sebe 3. je ohleduplná/é 4. dodržuje pravidla 5. pečuje o místo, kde žije	Vlče se nikdy nepoddá samo sobě. Vlče se poddá vždy starému vlku.	1. Světluška vždycky mluví pravdu 2. Světluška je poslušná 3. Světluška pomáhá jiným 4. Světluška je statečná a veselá 5. Světluška je čistotná
Denní příkaz	Alespoň jeden dobrý skutek denně!	Každý den alespoň jeden dobrý skutek.	Buď lepší dnes, než včera!
Heslo	není konkrétní návrh	Naší snahou nejlepší buď čin!	Pamatuj!

DANA TARANTOVÁ – KOMTESA

Bydlí v tajuplných Krušných horách. V dívčím oddíle Sedmikrásky v Mostě vede šestku světlušek. Je členka OVaS a velitelka Ústředního týmu ZVaS.

První kola Závodů vlčat a světlušek začínají již brzy Jak se na ně připravit?

Závod vlčat a světlušek je výchovný nástroj, který pomáhá rozvíjet kompetence, které jsou potřebné pro orientaci v dnešním světě. Zároveň dochází k poznávání jiných oddílů a pomocí symbolických rámců k příjemnému prožití dané akce.

Před ročníkem 2020 proběhla poměrně rozsáhlá revize pravidel, disciplín a vznikly další podpůrné a doprovodné materiály pro organizátory jednotlivých kol i vedoucí smeček a rojů. Jako základní rozcestník slouží tzv. Check list (ke stažení na zavody.skaut.cz/ke-stazeni), který vám poradí, zda-li jste nepřehlédli nějaký důležitý dokument. Určitě si do webového prohlížeče uložte stránky skautskezavody.cz, na kterých najdete vždy aktuální informace týkající se akcí.

JAK VYBRAT ŠESTKU PRO ZÁVOD

Nejde pouze o soutěž. Nejdůležitější je prožitek spojený s týmovou spoluprací, poznávání nových kamarádů a navázání kontaktu mezi oddíly. Každou šestku můžete přihlásit na webu skautskezavody.cz, jenž je propojen se skautISem. Vedoucí tak zvolí konkrétní účastníky soutěžní šestky. Pro tento ročník může být šestka tvořena až 10 osobami, z nichž 5 až 8 musí být na akci přítomno a tvoří soutěžní šestku. Zbylí členové se mohou přidat v krajském či celostátním kole, je tedy umožněno zapojit do týmu účastníka, který při základním kole chyběl. Náhradníci mohou na akci vytvořit dle kapacity závodu nesoutěžní šestku, která figuruje mimo tabulky a nikde se neevduje. Daní náhradníci proto v následném

kole mohou být v soutěžní šestce. Prosíme o fair play – utvářejte závodní šestky, které spolu fungují i v běžné činnosti. Netvořte super skupiny za účelem výhry či postupového umístění. Tím omezujete šanci učít se a růst mladším členům šestky od těch starších. Horní hranice věku členů šestek je 11,99 ke 31. 8. 2020 a spodní hranice 6 let (k 1. 3. 2020).

PŘIPRAVUJI ŠESTKU

Při přípravě nám jde o komplexní výchovný program, který probíhá postupně celý rok. Pokuste se tedy vyhnout tomu, že na vlčata a světlušky těsně před závodem nahrnete velké množství informací. Je ale logické, že činnosti a vzdělávací témata v době před závodem častěji zařazujeme do programu. Disciplíny ZVaS sestávají z aktivit, které můžete znát z běžné činnosti, jen zde jsou pojmenované a vyzdvižené. Mnoho aktivit z disciplín je i obdobnou formou zobrazeno ve stezkách, což je dáno tím, že vychází ze stejných kompetencí. Na počátku dokumentu s disciplínami je vysvětleno, jak s ním pracovat a jak jednotlivé kompetence používat.

Aktivita z jednotlivých disciplín ZVaS můžete využít i v běžné oddílové činnosti tento nebo příští rok, takže se vlčata a světlušky mohou na ZVaS učit nepřímo, aniž by to postřehli. Pokud se vlčata a světlušky učí novou věc, doporučuji použití zajímavé metody a vzdělávání po kouskách, tj. na jedné schůzce vysvětlím, uložím základy dovednosti do paměti, na schůzce za měsíc jinou či podobnou aktivitou připomenou a následující měsíc při další aktivitě zjistím, že již tuto dovednost, např. hledání v jízdním řádu, ovládají. Průběžně zařazené aktivity mají výhodu v tom, že pokud při prvním zařazení někdo chyběl, při další aktivitě se plynule zapojí a téma se také naučí. Některé aktivity mohou působit obtížně například na mladší děti nebo ty členy oddílů s menšími zkušenostmi.

ZVaS je náročností uzpůsoben přibližně 10letému členovi šestky, ve vyšších kolech přicházejí obtížnější aktivity. Při zapojení mladších členů nepředpokládáme, že zvládnou danou náročnost. Mladší se učí od starších a za dva roky jsou oni už ti starší a vědí, co se od nich očekává. Zároveň každý člen šestky má přehled v jiné oblasti, čímž se tvoří krásná kompaktní skupinka s předpokladem, že se vynasnaží zvládnout soutěžní aktivity a úkoly jim určené.

Tipy pro přípravu:

- úkol pod časovým tlakem – krátká aktivita ohraničená časem. Vidíme šestku, jak spolupracuje v časovém limitu.
- dělení šestky – ve ZVaS dochází k situacím, kdy šestník na každém stanovišti může dostat úkol dělit šestku. Chcete-li uspořít čas a předejít stržení bodů za chování kvůli dohadování, připravte je na to. Zapojte hry, při kterých se musí rychle rozdělit a poslechnout rozhodnutí šestníka.
- vím, co komu jde – v sehraňích šestkách to je hračka, ale méně zkušené šestky mohou mít s tímto problémem. Při zkoušení aktivit z jednotlivých disciplín udělejte zpětnou vazbu, aby šestník příště věděl, kdo co umí, a na stanovištích toho mohl využít.
- různé metody – snažte se tématy ze ZVaS zapojovat pomocí různých metod (hra, diskuze, přednáška rodiče či odborníka, sportovní aktivita, dopravní hřiště, bojovka, divadlo, atd.).

PŘIPRAVUJI ZÁVOD

Před realizací základních i vyšších kol se seznámte s dostupnými materiály, přečtete si pravidla a disciplíny a ověřte si, zda jste nezmeškali nějaký termín. V případě dotazu kontaktujte osobu z *Kontaktů*, které naleznete v *Check listu*. Rádi vám poradíme a pomůžeme.

Organizátoři kola si mohou znění disciplín stáhnout a doplnit také vlastní nápady na aktivity, jejich bodování a další poznámky. Na každém listu disciplíny je k tomu vyhrazen prostor. Ve spodní části každé disciplíny najdete tipy a návrhy k uskutečnění a především závazné body k realizaci (jsou označené vykřičníkem), které je třeba dodržet.

Novinkou je, že u každé disciplíny je ponechána volnost připravit vlastní aktivitu, která by ovšem měla reflektovat danou kompetenci a náročnost věkové kategorie. Jde především o příležitost pro zkušené pořadatele, kteří tuto možnost dlouho postrádali.

V disciplínách je nově zařazeno téma *Já ve společnosti, Šetrné chování a Táboření*. V rámci disciplíny *První pomoc* je nově zařazena dovednost umět zhodnotit situaci dříve, než se šestka pustí do záchranu osoby. Více novinek zjistíte po přečtení dokumentu.

Znalost pravidel je pro organizátory nezbytná. Pro ročník 2020 byla výrazně změněna zažitá struktura kapitol. Témata lépe navazují. Nově je kladen důraz na zpětnou vazbu, což je promítnuto do hodnocení ZVaS. Tématu se věnuje nově vytvořená doprovodná metodika, která kromě zpětné vazby akcentuje také cíl zaměřující se na prožitky a zážitky z akce.

Samotná organizace základních a vyšších kol je dobrým prostředkem, jak vyzkoušet roverský či střediskový tým a jeho funkčnost, schopnost poradit si v nenadálých situacích. ZVaS nerozvíjí jen vlčata a světlušky, ale díky možnosti vyzkoušet si různé role a získat odvalu k organizaci akce většího rozsahu, můžeme výrazně posunout mnohé mladší vedoucí k novým dovednostem. To je třeba si uvědomit a vést mladší vedoucí a organizátory ke zdárné realizaci akce.

.(dnekív) icka íncidart uonsárk is tížu a ętsím mondej an hcícuodev ,kečibaž ,kešultěvs ,tačlv ohonm taktop tsonžom ánrehdán ej SaVZ.

První závody byly pro vlčata pořádány již v roce 1928 a v roce 1929 soutěžila vlčata v těchto disciplínách: štafeta (běh po čtyřech, jedné noze, 10 kozelců, trakař a po čtyřech dozadu), americká hra, metání kroužků, krmení obra míčkem, přepalování motouzu, plavání, šplh na strom, skládky a písemnosti.

Pojďme i my vedoucí či pořadatelé tuto tradici předat dále, jak nejlépe dovedeme. Děkuji předem za všechny čas, který všichni vedoucí a pořadatelé věnují přípravám ZVaS. DÍKY, má to smysl.

Zde jen pro vaši kontrolu – věta výše. ZVaS je nádherná možnost potkat mnoho vlčat, světlušek, žabiček, vedoucích na jednom místě a užít si krásnou tradiční akci (víkend). ✖

FOTO: MAREK PITAŠ – MEDVĚD

FOTO: ARCHIV ZVAS

Děti za mnou začaly chodit, abych jim podepsal úkol, který už splnily

Rozhovor s Hřebíkem, jehož oddíl testoval a dále používá nové stezky skautů a skautek

Rozhovor vedla Martina Adamcová.

Proč jste začali používat novou stezku?

Dříve jsme používali předchozí stezku rozdělenou na čtyři knížečky. Nelíbilo se nám, že i když stezky používáme, tak než měl kdokoli šanci svůj stupeň dokončit, už měl plnit další. Zároveň jsme se chtěli věnovat i jiným věcem. Po dohodě s Drobkem, bývalým vůdcem oddílu, jsme se rozhodli vyzkoušet testování stezek. Jakmile jsme si experimentální stezky prohlédli, hned se nám zalíbil nápad je zkusit používat.

Co vás na nové stezce zaujalo?

V době, kdy jsme začali testovat stezky, jsem byl rádce. Když jsem nevěděl, jaký program na schůzku zařadit, sáhl jsem po experimentálních stezkách. Líbí se mi na nich, že jednotlivé úkoly jsou podrobně vysvětleny. I rádci s nimi mohou běžně pracovat či přidat svou inovaci. Zároveň jsme si v oddíle nastavili, že se budeme snažit sledovat moderní trendy, takže když byla možnost zapojit se do něčeho nového, řekli jsme si proč ne.

Naplnila stezka vaše očekávání?

Poprvé, když jsme začali používat revidované stezky, se mi stalo, že za mnou děti začaly chodit, abych jim podepsal úkol, který si splnily. Tedy hlavně ty aktivnější. Dále jsme podle revidovaných stezek naplánovali celoroční plán, co dělat na schůzkách a výpravách. Ve stezkách je šest oblastí, ty jsou členěné ještě na menší celky – podoblasti. Na každý měsíc jsme vybrali dva a snažili se je zapojit do programu. Úkolů nebylo tolik, takže nebylo náročné splnit jeden úkol z každé části.

Nevýhoda je, že oba stupně stezky jsou dost rozdílné, často proto probíhaly dva programy pro mladší a pro starší zároveň z podobné oblasti, protože nám je nešlo spojit dohromady. Když přišel na schůzku jeden mladší skaut a více starších, mladší si neměl co plnit, takže se na konci nemohl zapojit ani do podepisování splněných úkolů.

Jak přijal stezku oddíl?

Co na ni říkali vedoucí a co kluci a holky?

Děti změnu přijaly kladně. Byly rády, že těch úkolů není tolik a že jsou mnohem přehlednější. Zároveň za mnou samy chodily, že by chtěly mít něco splněné, zda na to udělám program, anebo zda jim podepíšu již hotové úkoly.

Dokonce, protože experimentální vydání ještě nebylo graficky tak vymakané, jsme se s dětmi dohodli, že vytvoříme velkou mapu na nástěnkou, kde každý uvidí, jak jsou na tom ostatní. Družině se to líbilo víc než dávat nálepky do knížky. Měl jsem radost, že jsme se na tom dohodli jako družina. Já jsem měl nápad a dal jsem jim vybrat, jestli do toho půjdeme. Byly rády, že to uvidí, a namísto toho, aby si jednotlivě lepily nálepky do knížky, dávaly puntíky na mapu.

Navíc na rádcovském kurzu, kde současně působím, jsme už ukazovali, jak stezky budou vypadat. Jeli tam i naši rádci; dali jsme jim tehdy vybrat, zda chtějí používat staré stezky, nebo nové, a vybrali si nové, protože z nich byli nadšení.

S čím jste se nejvíce prali?

Určitě jsme se doteď nepprali s oddílovým rozšířením, k tomu jsme se nikdy nedostali – vždycky jsme nějak fungovali bez něj. Také se mi nestalo, že by stezku někdo dodělal do konce: testovací stezky dostali starší skauti, a v momentě, kdy za dva roky odcházeli k roverům, měli teprve 75 % úkolů.

A v tuto chvíli to na dokončení vypadá?

Nyní máme novou družinu skautů a plán, abychom stezku stihli. Zatím se nám to daří, nové stezky s touto družinou používáme už asi 4 měsíce. Na měsíc máme vždy 3–4 programy navázané na stezku a zatím se nám daří tento plán naplňovat.

Které úkoly vás jako oddíl nebo tebe osobně baví nejvíc?

Tím, že jsme koedukovaný oddíl, hodně používáme úkoly zaměřené na družinu a spolupráci, aby se kluci a holky více poznali, protože předtím fungovali rozděleně. Já hodně rád používám úkoly z myšlenkových základů skautingu. Baví mě různé diskuze, zamyšlení, vigilie; vyberu nějaký úkol a zasadím ho do programu, něco k tomu přidám nebo spojím více úkolů dohromady.

Můžeš se podělit o konkrétní příklad?

V nové stezce jsou úkoly, které se v oddíle dějí přirozeně – například úklid ve stanu. Můžeme se s družinou podívat, jak vypadá uklizený stan a poté se průběžně dívat, zda to tak vypadá i v jejich stanech. Na konci proběhne reflexe, proč to děláme, a tím je splněný úkol do stezky (1. stupeň, úkol 1. Pořádek: Po dobu sedmi dní si budu udržovat co největší pořádek ve svém pokoji nebo na táboře ve stanu).

Nebo je zde úkol 30. *Inspirace v rozdílnosti*. V něm je potřeba znát všechny členy své družiny a vědět, co mají oblíbeného. Tento úkol lze použít na první schůzce, kdy se potká nová družinka, která bude společně trávit čas. Díky tomu se vzájemně lépe a rychleji poznají.

Nebo úkol 28. *Družina v oddíle*, kde mají kluci a holky zjistit, co má kdo v družině na starost. Úkol se vztahuje k přirozenému fungování družiny. Na konci je vhodné zhodnotit, jak kdo plnil povinnosti dané svojí funkcí.

Celkově se nám daří úkoly z nové stezky zařazovat do programu lépe než úkoly z té původní.

Jak ti vyhovuje obsah stezky? Zahrnuje vše důležité pro skautský oddíl?

Ve stezce mi nic podstatného nechybí. Zároveň si myslím, že pokud tam něco někomu chybí, může využít oddílové rozšíření. Za mě je stezka soubor toho nejdůležitějšího pro družinu i oddíl. Cílí na mě jako člověka – na můj osobní rozvoj, na to, jak si stojím já ve své družině, jak si stojí družina ve světě, a zároveň rozvíjí skautské dovednosti v přírodě i to, jak se chovám doma. Stezka podporuje, abych si dokázal vytvořit názor na věci, které se dějí okolo mě. Líbí se mi, že formy úkolů nejsou stejné. Sešit je vlastně pracovní knížka, není to jen „udělej a podepiš“.

Co bys poradil oddílům, které se stezkou začínají?

Podle mě je důležité poradit se s rádci, kteří s družinami pracují a stezku jim ukázat. Myslím si, že jsou nejdůležitější články, neboť skrz ně probíhá distribuce k členům a tvorba programů vztahující se ke stezce. A není nic jednoduššího než stezky nakoupit a vyzkoušet, a když nebude fungovat, tak je přestat používat. Nicméně si myslím, že je to pro většinu oddílů dobrá volba, protože lze krásně využít k plánování skautského roku i činnosti na schůzkách.

Pokud jste novou skautskou stezku doteď nedrželi v rukou, mohly se vám zdát některé Hřebíkovy odpovědi nesrozumitelné. Nebojte se navštívit web stezka.skaut.cz, kde je celá stezka představena a vysvětlena. ✕

LUKÁŠ KOPEČEK – HŘEBÍK

Vede 2. oddíl Betonové stromy v Přerově.

Oddíl má členy ve věkových kategoriích od světlušek po skauty. Vlčata a světlušky mají samostatné nekoedukované družiny. Skauti a skautky se scházejí ve dvou koedukovaných družinách mladších a starších skautů a skautek.

Co je nového ve stezce?

- Stezka bude jedním z programů na Ráži – setkání instruktorů a instruktorek rádcovských kurzů, žiraf, táborů... Pokud chcete vědět, jak na skautskou stezku na kurzu, přihlaste se na razi.skauting.cz a přijďte!
- Na webu stezky najdeš ke stažení její grafické prvky. Pokud si chcete stejně jako Hřebík s oddílem vytvořit třeba mapu na nástěнку nebo něco dalšího, podívejte se na stezka.skaut.cz/stahuj-pomucky/.
- V únoru proběhl další stream na SkautInfo, a to právě o nových stezkách.

FOTO: ARCHIV ODDÍLU

VÁCLAV HENYCH – TESÁK
Studuje na ČZU, skautuje od roku 2004. Založil s kamarádem v roce 2017 oddíl v Praze na Suchdole, od té doby je jeho hlavním vedoucím. Zajímá se o dřevo a konstrukci věcí z něj.

Výchova nudou

Táborový experiment Suchdolských skautů

Ještě předtím, než jsme založili náš chlapecký oddíl, musely být táborové programy, které vznikaly pod naší taktovkou, co nejlepší a nejpropracovanější a musely děti rozvíjet a bavit. To jsme se snažili zajistit etapovou hrou, protože jsme pokračovali po vzoru našich vedoucích a měli jsme to ozkoušeno.

Když jsme se však s oddílovou radou loni nad přípravou tábora sešli, rozhodli jsme se uplatnit úplně nový koncept. K tomu nás vedlo hned několik důvodů.

→ V první řadě celou akci zajišťovali pouze dva vedoucí a jeden rover, a to jak po stránce programové, tak i technické. Programy by tak musel provádět jeden, maximálně dva vedoucí. Mladších skautů tam sice mělo být dohromady pouze šestnáct, ale už dopředu jsme věděli, že to bude na ukořívání až dost.

→ Když jsme si zavzpomínali na časy, kdy jsme jezdili na tábory jako účastníci, nemohli jsme si vzpomenout na témata her, které jsme prožili. Daleko více nám v paměti utkvěly vzpomínky, jako jak jsme se báli na hlídce, veselé příhody během služby, nebo že jsme se tehdy hodně zapotili, než jsme si vyrobili stoličku k ohni.

→ Třetím důvodem bylo, že jsme slyšeli na kurzech a četli v časopisech o případech, kdy na táboře nebyla etapovka vůbec, a nejvíce nás oslovil jeden případ, kdy prý měli kluci vždy dopoledne družinové volno a po pár dnech se nudili tak, že začali sami od sebe provozovat skauting bez zásahu vedení.

Naše vize tedy byly jasné, a to zrušit etapovou hru a zajistit klukům v plánovaných čtrnácti dnech co nejvíce volného času, ve kterém by se mohli nudit a posléze začít tvořit. Dále se soustředil na běžné táborové činnosti, jako je hlídka, služba v kuchyni a podobně. Po krátké diskusi jsme dospěli k modelu dne s budičky, jídlem a programovými bloky, přičemž dopoledne, odpoledne i večer bylo volno. Provozní táborové činnosti se pak řešily systémem služeb na dřevo, na vodu, na vaření a na vlajku. Děti i vedoucí se zapisovali do rozpisu sami, se dvěma podmínkami: každý den musí být rozpis plný a nemůžu dělat stejnou službu dvakrát po sobě. Na závěr plánování jsme si pro jistotu připravili pár her, kdyby to nefungovalo.

FOTO: ARCHIV ODDÍLU

JAK TO PROBĚHLO

Když tábor začal, předpokládali jsme, že prvních pár dní bude kritických, protože kluci, již zvyklí na starý systém, nebudou mít co dělat, a tak začnou blbnout nebo budou mít čas na to stýskat si.

K našemu velkému překvapení však k této mezifázi nedošlo a hned po organizované stavbě tábora se kluci pustili do kolektivní tvorby stoliček k ohni, což připravilo prostor pro metodickou vsuvku, jak pracovat s nástroji a jak se o ně starat. Překvapilo nás také, že ten večer někteří nadšenci začali brousit oddílové sekery.

V průběhu tábora se nám ustálil systém, že na ranním nástupu místo programu dne měl každý prostor říct, co chce daný den dělat, a ostatní se mohli připojit. Když jsme usoudili, že k dané činnosti je třeba dozor nebo technická pomoc, tak jsme ji zajistili.

Jedna taková činnost byla iniciována mnou, kdy jsem začal stavět pořádnou kadibudku. Chvilí jsem pracoval sám, když v tom přišel jeden zvědavý skaut a řekl: „Počkej Tesáku, já ti pomůžu.“ Za chvíli tu byl druhý: „Já ti to podržím.“ A takto se jejich počet postupně rozrostl až na šest. Nejprve si sami nacházeli, jak mi mohou pomoci, a pak mě úplně nahradili a vyhodili, takže jsem musel jít dělat něco jiného.

Jindy se zas kluci rozhodli, že nechtějí na hlídce obcházet tábor a že si postaví strážní věž. Za tři dny věž skutečně stála, ale nebylo k dispozici dostatek kotvících lan, a tak se z ní bohužel stala jen ozdoba. Z táborových staveb nám pak vznikla ještě pec a nakonec jsme opravovali studánku.

Nejpodivnějším nápadem byla výroba kobylčího salátu. Kluci pochytili kobylky, ty pořádně opražili a kdo chtěl, tak ochutnal. (Vůbec to nechutná špatně.)

V průběhu celého tábora si kluci ve volném čase půjčovali sportovní vybavení. Oblíbenými sporty byly volejbal a lakros.

ÚSKALÍ ANEB NA CO SI DÁT POZOR

V poslední třetině tábora se začaly objevovat jisté problémy. Čím dál víc jsme všichni začali cítit, že je potřeba vypadnout z každodenní rutiny. Rozhodli jsme se proto uspořádat celodenní vycházku po okolí pod vedením rádců. Zde nastal problém, protože i přesto, že je většina kluků kamarády, někdy v průběhu výletu nastal nesoulad názorů, což vedlo k tomu, že dorazila skupina rádců a jejich kamarádů a až o hodnou chvíli později skupinka bez rádců. To pro nás byl jasný signál, že ač se tábor daří skvěle, tak družinovou spolupráci a vztahy nerozvíví, jak bychom si přáli.

Dalším problémem bylo uvolňování přístupů ke službě. Bylo čím dál těžší rozpis plnit zájemci. Tvořily se nám ovšem skupinky lidí, co rádi řezali dřevo, rádi vařili a podobně, takže jsme posléze zrušili zásadu, že nemohou dělat jednu službu dvakrát po sobě. To vedlo k vytvoření skupiny lidí, co se snažili stranit práce, nicméně dlouho jim to nevydrželo.

Zpětná analýza odhalila, že ač byl tábor hodnocen dětmi pozitivně a někteří ho považovali dokonce za nejlepší, jak se u večerních ohňů rozplývali, tak z pohledu nás vedoucích postrádal dynamiku a některé aspekty skautské výchovy, jako je například výše zmiňovaná týmová spolupráce. Nakonec jsme nepoužili žádnou z připravených her nebo aktivit; když to ale vezmu zpětně, tak jsme asi měli. Jistě by to přispělo k lepší dynamice. Přesto si myslím, že má tento koncept veliký potenciál. Když děti znají všechny možnosti, například jaké je na táboře vybavení nebo s čím jim jaký vedoucí může pomoci, najde si každý to své a může se v tom zdokonalit. Letošní tábor plánujeme ve stejném duchu s trochou více organizovaných programů. Nepřidá se se svým oddílem také? ✕

ANASTASIA ČEPELOVÁ
Vedoucí oddílu v Praze,
studuje marketing.

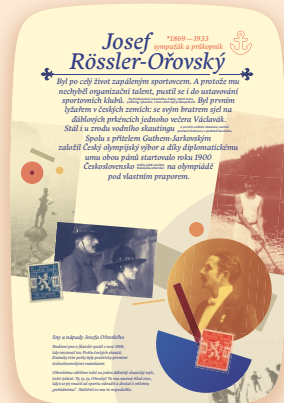
Příběhy – okno do skautské historie

Když popáté za svou vůdcovskou kariéru děláš schůzku o historii skautingu, je velmi snadné zajet do stereotypu. Uděláš časovou osu, hodíš do ní pár jmen a dat a na příští schůzce z toho děti vyzkoušíš formou papírků rozházených po lese. Co si z toho odnesou? Je užitečné umět básničku jmen a dat bez kontextu? A je v dnešní době 4G internetu potřeba cokoli slepě memorovat? Jak to udělat jinak?

V časopise *Skaut* začaly vycházet inspirativní plakáty nahlížející pod pokličku životů odosobněných velikanů českého i světového skautingu. Ukazují třeba, kdo doopravdy byl BP nebo jak se stalo, že někdo šel kvůli skautingu za mříž. Plakát je na prostřední dvoustraně časopisu, najdeš tam ale i QR kód, přes který ho můžeš vytisknout ve formátu A2 a vystavit v klubovně.

Plakáty na velmi konkrétních příbězích vytvářejí poutavou mozaiku skautské historie, ukotvují jednotlivé události a vytváří prostor pro jejich hlubší pochopení. Možnosti použití jsou široké – nejjednodušší variantou je prostě ho vyvěsit. Vizualní podněty jsou velmi důležité. Děti nový plakát přiláká, vyvolá v nich zájem a vyplavou otázky. Možná si zkusí i aktivitu, která na něm je. Plakáty jsou velmi stručné a nechávají hodně prostoru fantazii.

Zároveň se ale dají použít jako reálná pomůcka při programech týkajících se skautské historie. Můžete je používat pokaždé, když vyjde nový – vyhledat si doplňující informace, přinést další fotky, vyprávět dětem detailnější příběh. Nebo jim ho zprostředkovat tematickou zážitkovou hrou, připravit gamebook o morálním dilematu Rakši – udat ostatní a zkrátit svůj pobyt ve vězení, nebo mlčet a vzít vinu na sebe? Taky ale můžeš použít všechny plakáty současně. Rozdej je mezi skupinky a nech každou z nich příběh odvyprávět jinou formou: rádio, televize, Instagram stories... fantazii se meze nekladou. Děti se pustí do aktivity jako do kreativní činnosti, přitom ale do hloubky poznají příběh a zanechá to v nich pocity nadšení, hrdomosti a sounáležitosti. ✕

MARTINA MEIV NYKLESOVÁ – HOBIT
Překladatelka, milovnice angličtiny a dobrých příběhů. Vyrůstala v lese, prožila si 3 zajímavé roky v Japonsku a nikdy ji nepřešla láska pro skauting a vymýšlení celotáborových her.

Kreativita jako očista

Často máme pocit, že být kreativní je jen prostředkem k dosažení výsledku. Tvořivost je přitom jedna z činností, u kterých lze opravdu ocenit celý proces

Jelikož kreativní činnost tolik nezávisí na logice ani na posloupnosti úkolů, které nás mohou ve škole a v práci dohánět k šílenství, pomáhá nám odpoutat se od každodenní únavy a rutiny. Samozřejmě existují kreativní práce, které jsou zaměřené na finální produkt, ale tentokrát se podíváme na tvořivost v neprofesionálním prostředí a ve vztahu k našemu duševnímu zdraví.

Pět důvodů, proč si najít tvořivou chvíli

I. SBOHEM NEGATIVITĚ

Tvořivá činnost nám může pomoci odvést myšlenky od všeho negativního, co se událo. Ve chvíli, kdy jen čmáráme, brnkáme na kytaru či píšeme na papír, co nás napadne, náš mozek konečně přestane sledovat dráhu *problém* → *řešení*. Potom už je jen otázkou času, kdy se v mysli přesuneme do pozoruhodnějších končin. Možná nás čeká fantastické dobrodružství, které nás pohltí, zatímco se naše ruce míhají po papíře. Třeba se necháme unášet hravými tóny strun a nebudeme myslet na nic. Nebo si možná vybijeme vztek psaním všeho zlého na papír, který pak vyhodíme, a skončujeme tak s negativitou, která nás tížila. Zde opravdu platí, že fantazii se meze nekladou. Nemusíme zakončit svou tvorbu výsledkem, který bude umělecky přínosný, stačí, že zklidníme svou mysl nebo emoce jinou činností.

II. HEURÉKA

Tímto způsobem se také můžeme dobídat nových řešení k našim problémům. Určitě už se vám někdy stalo, že vás odpovědi na otázky napadly ve vaně nebo v posteli. Naše mysl je uvolněná a když nad daným problémem zrovna aktivně nepřemýšlí, stane se, že neotřelé řešení na nás náhle vyskočí z našeho podvědomí. Ne vždy, když jsme zamotaní v nějakých potížích, ale máme možnost si dát šlofíka či skočit do sprchy. Od toho je tu kreativita. Pár minut háčkování, vyřezávání, nebo i hraní Dračáku nás snadno dovede k jiným myšlenkám a odsune problémy do pozadí. Odkud se buď vrátí i s řešením, nebo alespoň se sníženou naléhavostí.

III. ODPOČÍVEJ AKTIVNĚ

Navíc nám tvořivá činnost dává možnost odpočinout si bez onoho provinilého pocitu, který máme, když strávíme odpoledne u televize nebo pospáváním. Naše ruce se hýbou, naše mysl je aktivní, i když ne vždy zaměřená. Řídíme svou tvorbu, místo bychom jen pasivně přijímali podněty. Tím, že něco skutečně děláme, a to sami od sebe a pro sebe, máme možnost být stále nějak produktivní a získáváme pocit zadostiučinění a naplnění.

IV. MÁM SE ZAČ POCHVÁLIT

K tomu se nemusíme starat o kvalitu výsledku. Něco se nám nepovedlo? Nevadí, nikdo to nemusí vidět. Podařilo se nám vytvořit něco unikátního? Skvělé, podělíme se o to třeba s přáteli nebo s rodinou. V obou případech si můžeme říct: "Byl/a jsem produktivní. Něco jsem dělal/a." Přispíváme tím k pozitivnímu sebehodnocení, protože bez ohledu na výsledek jsme něco stvořili a máme pocit, že náš čas nebyl promarněný.

V. ZJISTÍM, CO MĚ BAVÍ

Samozřejmě ne vždy nás hned napadne, co dělat a tvořit. K tomu můžeme využít následující kartičky. Můžeme si některou náhodně vybrat a zkusit, co nás zaujme. Třeba to bude něco, co už nás baví, nebo něco úplně nového. Anebo zjistíme, že tahle činnost rozhodně není pro nás. To nevadí, alespoň jsme něco zkusili a v budoucnu se tomu můžeme vyhnout. Kartičky se pak mohou hodit i na společné akce a pomoci nám s případnou nečekanou mezerou v programu. Navíc si kdykoliv můžeme vytvořit kartičky další a mít do zásoby úctyhodné množství kreativních aktivit. Přece jen, to my jsme tvůrci svého osudu. ✕

1

Když už tě všechno trápí,
svět se ti začne bořit,
někdy se stačí odpoutat
a radši začít tvořit.

3

Jen tak se válet tě nebaví?
Cvičení už máš dost?
I tak můžeš být aktivní
s výtvořem pro radost!

4

Vidíš v sobě to nejhorší?
Máš pocit, že jsi bezcenný?
Zkus vytvořit něco jen pro sebe
a dočkáš se odměny.

5

V práci se všechno sype?
Úkoly se ti jen hromadí?
Doma něco malého dokonči,
zas tě to dobře naladí.

2

Nemůžeš na nic přijít?
Máš v hlavě samý blok?
Pak zpívat, hrát, prostě tvořit,
může být ten správný krok.

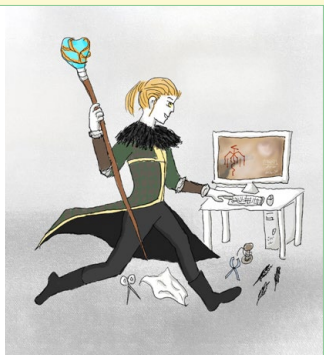
7

Vymysli si vlastní konec básničky,
můžeš ji i ilustrovat,
třeba ti pomůže zadní strana.

.....
.....
.....
.....

6

Nejsi zrovna tvořivý,
nápady ti už dochází?
Vylepši si své idoly,
ty vyzvednou tě
z nesnáží.

Živá tvorba

- Zkus nakreslit obrazce s partou kamarádů: chytte se za ruce a udělejte kruh, pak se přeskopte třeba do hvězdy...
- Vymysli způsob, jak každé písmeno abecedy znázornit pomocí lidského těla.
- Vytvoř nový účes ze svých vlasů a všeho, co máš po ruce.

Snění (pasivní kreativita)

- Zavři oči a nech svou mysl unášet, kam se jí zachce.
- Zasni se ve dne při poslechu hudby.
- Zkus se naučit lucidnímu snění.

Nech se inspirovat

- Vytvoř fanart / fanfikci pro cokoliv, co máš rád/a.
- Vytvoř si nového hrdinu ve hře s kustomizací (*Dragon Age, Mass Effect, Monster Hunter*).
- Vymysli choreografii ke své oblíbené skladbě.

Psaní

- Vymysli básničku o kuchyňském přístroji.
- Napiš povídku o svém nejděsivějším zážitku.
- Vytvoř křížovku / osmisměrku a dej ji někomu vyluštit.

Vizuální tvorba

- Načrtni / namaluj své ideální odpoledne / budoucnost / partnera / domácího mazlíčka.
- Vytvoř obrázek z otisků rukou.
- Vytáhni křídla, nakresli venku bludiště / skákacího panáka a pak si ho projdi.
- Nafoť fotostory.

Rukodělký

- Udělej si náramek.
- Zkus složit papírové zvířátko bez návodu.
- Postav co nejvyšší věž z jediného archu papíru.
- Postav psí boudu bez použití nástrojů, jen z přírodních věcí.
- Jdi na kurz (kování, foukání skla, drátkování, keramiky...).

Volná tvorba

** na pomoc můžeš použít relaxační hudbu, zavřít oči*

- Přilož tužku na papír a začni psát, cokoliv ti přijde na mysl, bez přemýšlení nad strukturou věty.
- Totéž, ale místo psaní si čmárej.
- Začni jen tak zpívat, měň slova i melodii, jak tě napadne.
- Hraj na hudební nástroj jen tak.

Tvorba za pomoci technologie

- Vyzkoušej si digitální kresbu / design (*Malování, Gimp, PaintToolSai*).
- Vytvoř vlastní píseň nebo znělku (*Audacity, Music Maker*).
- Zkus si programování (*Codecademy*).
- Napiš interaktivní příběh (*Twinery.org*).
- Vytvoř své vlastní meme (*Meme Generator*).

Kulinářství

- Udělej si palačinky jen tak od oka.
- Místo s pomocí vykrajovátek vytvaruj perníčky ručně.
- Uvař si něco bez receptu jen podle chuti.

JUNSHOP.CZ
SKAUTSKÉ A OUTDOOROVÉ VYBAVENÍ

Využijte 10% slevu pro skauty!

Slevový kód si vygeneruj na www.junshop.cz/slevove-karty/ nebo načti

Získaný kód lze uplatnit na eshopu i v kamenné prodejně. Slevu lze využít na celý sortiment i na veškeré služby.

Zábavní park pro všechny věkové skupiny

Za pokladem TEPfactoru

Ne nadarmo se říká, že v TEPfactoru je i cesta cílem. 25 zapeklitých úkolů dokonale prověří týmového ducha, ale i dovednosti jednotlivých hráčů. Vybrat si můžete ze 4 kategorií úkolů zaměřených na fyzickou, trpělivost, logiku nebo zručnost. U plnění úkolů se určitě pobavíte a poznáte své limity. Pokud se vám podaří posbírat všechny indicie, otevře se vám tajná komnata s pirátským pokladem, ze kterého si budete moci kousek uloupnout. Pokud nezvládnete splnit všechny úkoly, určitě si odnesete alespoň skvělý zážitek.

TEPfactor – unikátní atrakce pro celou rodinu

Na cestě do nitra pirátské jeskyně vás doprovodí ochotný personál. Cestu ven ale už budete muset najít sami. Tady se ukáže, jestli budete spolupracovat jako tým a dokážete táhnout za jeden provaz. Atmosféra hry vás naprosto pohltí. Jakmile se dokážete orientovat v labyrintu chodeb a mezi jednotlivými komnatami, vše vám začne dávat větší smysl. Je jedno, jestli je vám 10 nebo 100 let. Hru si užije každý, kdo se nebojí překonat sám sebe.

Více informací najdete na www.tepfactor.cz

MUZEUM MHD

Muzeum MHD

Přijďte se podívat, jak se v Praze cestovalo před více než sto lety, ale i na konci 20. století! **Rádi vás přivítáme v Muzeu MHD ve střešovické vozovně!**

Navštívit můžete unikátní sbírku historických vozidel pravidelně o **sobotách, nedělích a svátcích vždy od 9 do 17 hodin.**

Otevřeno máme od začátku ledna do poloviny listopadu!

Těšíme se na vás.

Patočkova 4, Praha 6 – Střešovice

www.dpp.cz/muzeum

Pevnost poznání

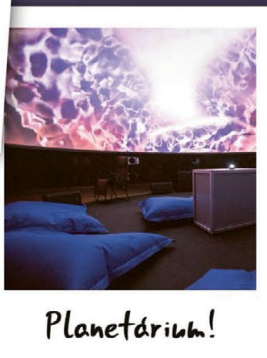
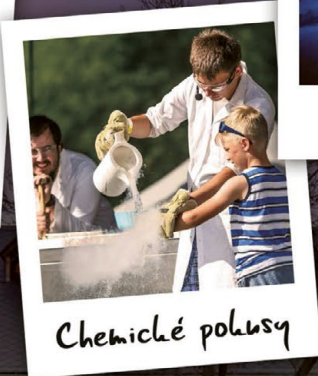
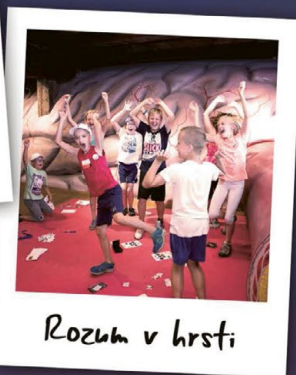
#milujemevedu

Areál Korunní pevnůstky
17. listopadu 7
779 00 Olomouc

Pondělí: zavřeno
Úterý-pátek: 9:00-17:00
Sobota-neděle: 9:00-18:00

PEVNOST
POZNÁNÍ
2015-2020